

SLOVENSKI TADRAN

LETO I., ŠTEV. 42

Koper, petek 17. oktobra 1952

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

PRED VOLITVAM V OKRAJNE in občinske ljudske odbore

Ukaz Prezidija Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije, s katerim razpisuje volitve v občinske, mestne in okrajne ljudske odbore za dan 7. decembra letos, je močno odjeknil tudi med prebivalstvom našega okraja. Stevilni ljudje so se že naslednje dni zanimali in zahtevali, da se volitve v koprskem okraju vsi isto dne kot v matični republiki Sloveniji. Mnogi pa so zopet kar spontano pričeli pojasnjevati ljudem pomen volitev, demokratičnost zakona o volitvah, politično vlogo organizacije OF itd. ter že povedali volivcem, da bodo volitve 7. decembra v vsej Sloveniji in naravno tudi pri nas. Že samo ta diskusija in razpoloženje tukajšnjega prebivalstva, čeprav v preprosti obliki, so vendar zelo prepričljiv dokaz, kako globoko živi zavest naših ljudi, da so sinovi svoje matere Slovenije in Jugoslavije in kako so nične vse umetne meje in razmejitve, ki so jih hoteli vsiliti prebivalstvu Slovenske Istre njegovih sovražniki. To prav tako dokazuje vso revščino in neumnost večrajšnjih in današnjih generalov in politikantov vseh mogočih strank z onkraj Soče in iz Trsta, ki se nenehno zaklinjajo, da bo italijanska kri, prelita v italijanski Istri, na italijanskem Krasu, Pivki itd., maščevana. To so reveži, ki se niso od preteklosti ničesar naučili. Toda naši delovni ljudje se nanje ne ozirajo, temveč se s polno zavestjo svoje sposobnosti in moči trudijo vsak po svojih močeh za to, da bo njihova započeta zgradba — socialistična Jugoslavija — čimprej dograjena. In prav predstoječe volitve v okrajne in občinske ljudske odbore so važen del te naše zgradbe — socialistične domovine svobodnih ljudi. Po vsem tem je naravno, da je okrajni ljudski odbor v Kopru na svoji redni seji dne 15. t. m. sklenil, da bodo volitve pri nas istega dne kot v Sloveniji in je predlagal komandantu VUJLA, da uveljavi Ukaz Prezidija na področju koprškega okraja. Upoštevajoč razpoloženje tukajšnjega prebivalstva in njegove osnovne pravice je komandant VUJLA predlogu ugodil in razpisal volitve v ljudske odbore za 7. december tega leta.

Pred partijske, frontne in politične organizacije se v zvezi s pripravami za volitve v okrajne in občinske ljudske odbore kot predstavniške organe ljudstva postavljajo zelo odgovorne, v tem času najvažnejše politične naloge. Našim ljudem mo-

ramo pojasnjevati naš proces razvoja socialistične demokracije, zlasti kar se tiče razvoja in utrjevanja ljudske oblasti, demokratizacije državne uprave, čedalje večji demokratizaciji ljudskih odborov, ki dobiva vse večji izraz zlasti na področju gospodarske, politične, prosvetne itd. samouprave. Bistveni pomen združevanja nekdanjih KLO v občinske ljudske odbore volivcem še vedno ni dovolj pojasnjen. Tu ne gre le za formalno odpravo manjših upravnih enot in postavitvijo večjih, temveč gre za mnogo večje kompetence v gospodarskem in političnem upravljanju in urejevanju odnosov med državljanji. S tem so ustvarjeni sicer šele temelji, toda nekateri občinski ljudski odbori so se v tem smislu začeli že močno uveljavljati, kar daje tudi pobudo za vedno večje sodelovanje volivcev v svojih lastnih predstavniških organih. Sveti in odbori svetov LO, ki so zamenjali bivše poverjenike, so najprimernejša oblika za pritegovanje velikega števila ljudi za reševanje problemov in nalog, ki se nanašajo na urejanje odnosov, koristi in dolžnosti prebivalstva. V tem je bistvo resnične socialistične demokracije in dosledne borbe proti birokratizmu in birokratskemu upravljanju.

V naših naporih za poglobljanje socialistične demokratičnosti smo uspeli, da so naši delavci in neposredni proizvajalci prvi v zgodovini prevzeli v lastne roke upravljanje nad proizvodnimi sredstvi, ki so družbena last. Njim, ki ustvarjajo višek vrednosti dela, tudi pripada pravica, da odločajo o razdelitvi te vrednosti, kakor tudi, da soodločajo o političnem in gospodarskem razvoju svojega kraja. Zato določa Zakon o volitvah odbornikov za OLO tudi izvolitev predstavnikov delovnih kolektivov v okrajni zbor proizvajalcev, ki jih volijo neposredni proizvajalci v industriji, kmetijstvu, transportu, obrti in trgovini. Pomen tako važnega ukrepa zlasti za delavski razred in njegovo vlogo pri graditvi socialistične skupnosti morejo naše partijske, sindikalne in frontne organizacije z vso odgovornostjo pojasnjevati vsem našim delovnim množicam. Važna politična naloga nas vseh je, da glede na tako vlogo in politični pomen, ki ga imajo okrajni in občinski ljudski odbori, storimo vse, da bodo volivci, zavedajoč se tega, izbirali in izvolili v svoje predstavniške organe izključno ljudi, ki so bili in ki so pripravljeni zavestno se boriti in delati za uveljavljanje vseh socialističnih principov in nalog, ki gredo izključno v korist vseh poštenih delovnih množic. Naši zakleti sovražniki zlasti z onkraj meje bodo poskusili vse, da izkoristijo demokratičnost našega volivnega zakona v njihove, nam že znane namene. Italijanski iredenti-

sti, klerofašisti i kominformovci se bodo zopet našli na skupnih pozicijah borbe proti ljudski oblasti in socialistični Jugoslaviji. Ker druga ga ne bodo mogli, bodo spet zbrali vse njihove tržaške in rimske tro-

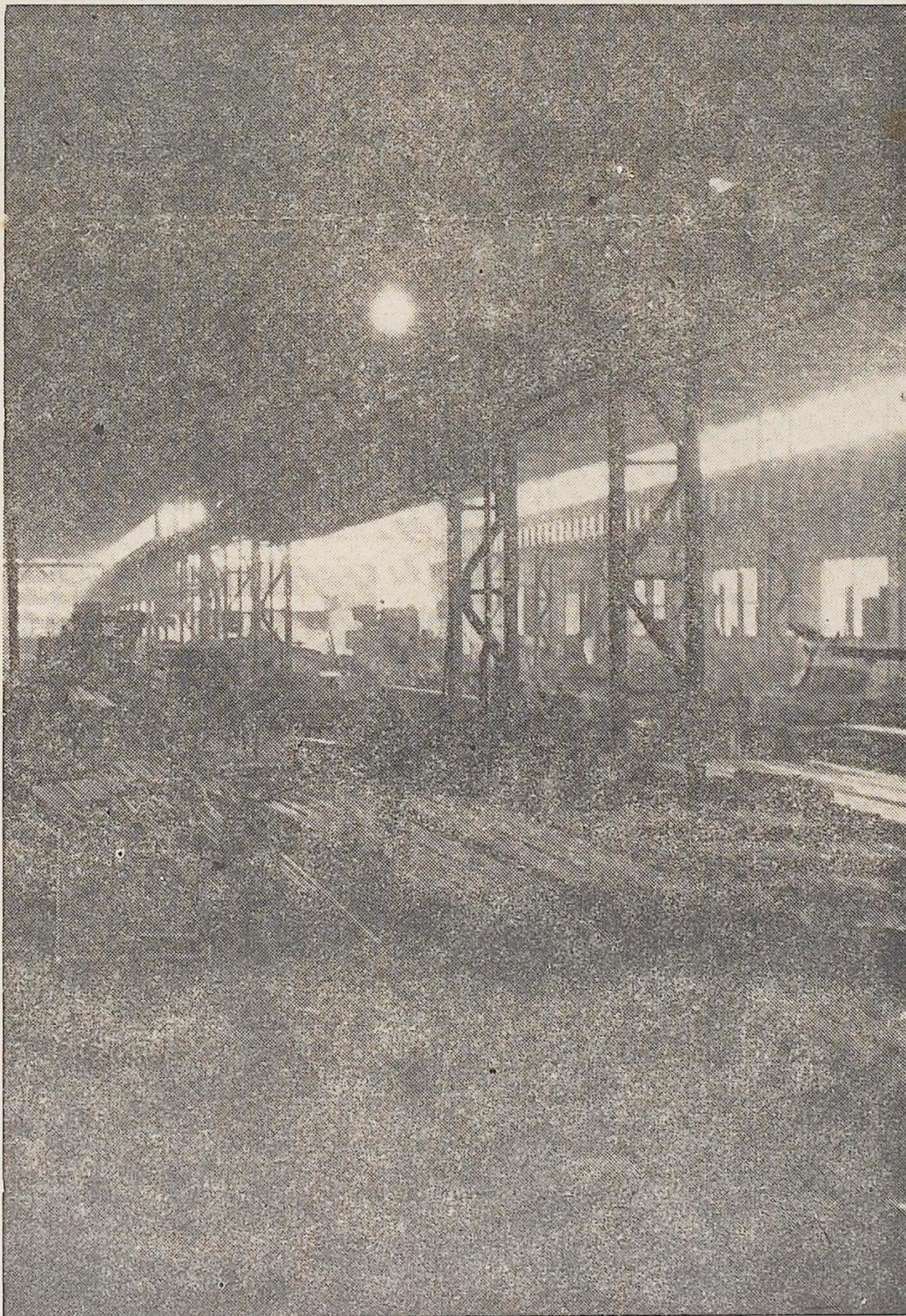
bentače in v koru trobili v svet o nasilstvu in krivicah, ki jih ta »zaklet«^o ljudska oblast izvaja nad Italijo, ter pozivali generale, kardinale in nezmožljive, naj končno obračunajo z njo. Prav tako bodo skušali mobilizirati svoje razbite ostanke, klerikalne, šovinistične in kominformovske reakcije pri nas, da se s terorjem in lažjo poskušajo vrniti v naše ljudske odbore z že znanimi nameni. Naše politične organizacije in vsi pošteni ljudje morajo namere te gospode budno spremljati in sprejeti z njimi politično borbo, ki jih mora z veličastno zmago Ljudske fronte in njenih iskrenih borcev še bolj razbiti in onemogočiti.

Letošnje volitve v okrajne in občinske ljudske odbore bodo verna

slika politične zrelosti naših delovnih množic, bodo prepričljiv dokaz bratskega sožitja med Slovenci ter Italijani pri nas in s tem resnične in iskrene navezanosti na ljudsko oblast, ki si je vedno in si vztrajno prizadeva, da se to sožitje še poglobi, bodo ponovna in iskrena manifestacija ljubezni do svoje lastne domovine — socialistične Jugoslavije.

Rado Čehovin

Težka industrija je temelj našega blagostanja. Vsi naši napori so usmerjeni k graditvi in razširitvi njenih objektov; vse česče se pojavljajo njeni proizvodi na domačem trgu in tudi v inozemstvu. — Na sliki vidimo valjarno surovega železa na Jesenicah.

Demokracije množice v svetu ne smejo dopustiti bohotenje italijanskega fašizma

V sredo je bilo v mali dvorani ljudskega gledališča v Kopru osmo redno zasedanje okrajnega ljudskega odbora. Kot gosta sta prisostvovala zasedanju komandant VUJLA polk. Miloš Stamatović in svetovalec zvezne vlade pri Vojaški upravi ing. P. Zaverar.

Po sprejetju dnevnega reda je predsednik okrajnega LO tov. Franc Kralj-Petek obširno poročal o delu okrajnega odbora in nakazal naloge, o katerih naj bi skupščina razpravljala. Dotaknil se je tudi neposrednih nalog in obrazložil potrebo, da okrajni ljudski odbor izda odloke o nadzorstvu pri obnovi vinogradov in odlok o nadzorstvu nad proizvodnjo trtnih sadik in sadik sadnega drevja. Treba je tudi pri nas uvesti v kmetijstvu, vinogradništvu in sadjarstvu nekatere mere moderne in napredne obdelave, ki že desetletja obstojajo v naprednih državah. »Te mere niso neka naša originalnost socializma,« je poudaril tovariš predsednik, »temveč so to drugod izvedli že davno pred nami.«

Ob zaključku svojega poročila je tov. Kralj govoril še o revolucionarni preobrazbi na gospodarskem ter družbenem področju. Omenil je rezultat razširitve jugoslovenske zakonodaje na naš okraj. Ta zakonodaja učvrščuje zakonitost in demokratičnost v delu organov ljudske oblasti in pogloblja delavsko upravljanje gospodarstva v jugoslovanski coni STO. Tovariš predsednik je poročilo takole zaključil:

»In če že razširjamo jugoslovansko zakonodajo, potem naj bo tudi naše delo enako jugoslovanskemu. Te dni je predsedstvo Prezidijuma Ljudske skupščine LRS izdalo ukaz o razpisu volitev v občinske in okrajne ljudske odbore v Ljudski republiki Sloveniji. Mislim, da bi bilo na mestu smatrati dan volitev v LRS tudi za dan naših volitev. S tem bi odgovorili onim, ki so smatrali letošnje volitve v anglo-ameriški coni STO za italijanske volitve in še enkrat manifestirali našo odločnost v borbi za socialistično Titovo Jugoslavijo.«

Poročilo je sledila debata, h kateri se je prijavil tudi tovariš Beltram, sekretar okrajnega komiteja KP. Tovariš sekretar je v začetku dejal, da bi rad spregovoril k tistemu delu predsednikovega poročila, ki omenja potrebo po razpisu volitev v občinske in okrajne ljudske odbore. Prešel je nato na vprašanje italijanskega imperialističnega pohlepa in dejal:

»Medtem ko se mi pripravljamo, da z volilnim aktom potrdimo našo voljo in hotenje, da hočemo izgraditi socializem in take družbene odnose, kjer ne bo več izkoriščanja ne mesta za vojnega hujskača in osvajača, kjer ho vsak ne glede na narodnost enakopraven človek po svojih močeh doprinašal k ustvarjanju dobri za družbo, ko postavljamo čvrste temelje ljudski oblasti in socialistični demokraciji, čujemo ponovno nove hujskaške in izizvalne izjave predstavnikov države, ki je rodila fašizem in ki je glavni krivec morije druge svetovne vojne.«

Te dni so spet organizirali »patriotsko slavnost« pri Oberdankovem spomeniku v Trstu, da poživijo šovinistične in iredentistične strasti demoraliziranim iredentistom, ki vidijo, da jim obljube predstavnikov o nekem povratku v Istro in Dalmacijo ne dajejo dobrih izgledov. Nočem zaliti italijanskega vojaka, ki pravilno sodi, naj se za interese italijanske buržoazije in Vatikana borijo drugi, ki pa je znal zelo junaske dvigniti pest, ko je šlo za njegovo stvar, za ljudsko oblast, kakor so to pokazali Garibaldi in v uporniškem gibanju. Toda v Trstu je govoril general — star bojovnik, ki je od Kaporeta do Adis Abebe, od albanskih do grških gora, preko Črne gore in Dalmacije, čez kraško planoto in preko Soče sejal smrt in končno obleden v civilu končal nekje v Srednji Italiji — na vsak način preko Soče. Ti zbankrotirani generali, ki govore, da je Kras Italija, da ni tekla zastoj kri italijanskega vojaka na Krasu, morda mislijo, da je Italija povsod tam, koder je kr-

vavel ali bolje rečeno druge mrevaril fašist, pa tudi italijanska vojska, ki jo je imperialistična klika pogonila na tuja tla in ji zapovedala pokolje. Povejte vi, ki ste z ognjem in mečem vsiljevali jarem neoboroženemu in nezaščitenemu narodu, ali je Slovenska Benetija slovenska? Ali ni tisti, ki z znojem moči benetiske hrabe in zemljo, slovenski kmet, ki se je obdržal kljub barbariskim navalom in ki mu, kot fašisti, ne priznavate narodnih pravic? Kaj znate povedati o Gorici, Ločniku, Zagradu, Štivanu, Nabrežini, Barkovljah itd.? Nikdar se ne bomo odpovedali naši zemlji, ki jo slovenski kmet znoji in tisoč let obdeluje! Nasilno naseljevanje tujca v neka središča ne more in ne bo odločilo o pripadnosti zemlje, ki je naša, slovenska zemlja!»

Tovariš Beltram je nato povedal, kako je onorevole Tarchiani tudi v Ameriki postavil vprašanje Trsta s frazami, ki so tipično fašistične, omenil je govor maršala Tita v Dolenskih Toplicah in zaključil:

»Koliko časa bo svet pripravljen poslušati izzivača in vojnega hujskača, ki je stalna spodtika za sporazumevanje med narodi ali bolje, ki bi na račun moskovskega pritiska in napadalnosti rad izsilil zase imperialistične pozicije? Usluga, ki jo daje Italija sovjetskemu napadalecu na škodo naporom demokratičnih množic v svetu v borbi za mir, presega že vse meje. Mislimo, da je čas, da se tistemu, (ki je prvi položil nož na tilnik svobodoljubnim narodom in ki je s tem povzročil svetovno klanje), odredi tisto mesto, kakršno mu pripada sorazmerno z »zaslugami« v preteklosti.«

Skupščina je med svojim delom sprejela med drugimi tudi sklep, da se komandantu VUJLA predlaga, da bi bile tudi v koprskem okraju volitve v občinske in okrajni ljudski odbor isti dan kot v LRS, to je 7. XII. 1952. Skupščina je razpravljala tudi o organizacijskih in kadrovskih vprašanjih.

V Tednu Rdečega križa bodo na Koprskem ustanovili zdravstvene aktivne

Rdeči križ je organizacija, ki v primeru vojne nudi organizirano, množično, zdravstveno in socialno pomoč bolnim in ranjenim borcem, pa tudi civilnemu prebivalstvu, v mirnem času pa je njena mednarodna najvažnejša naloga zdravstveno-prosvetna dejavnost. Glavna skrb osnovnih organizacij in vodstva Rdečega križa je učiti zdravega načina življenja in pravilne nege otrok, skrbeti za zdravo okolje v stanovanjih, šolah in javnih lokalih, za čim ustrežnejše komunalne naprave, boriti se proti pijančevanju in kajenju, zlasti pri mladini, ter stati v prvih vrstah v borbi proti tuberkulozi.

Letošnji Teden Rdečega križa je pokazal, da so zdravstveni aktivni, v katerih sodelujejo člani Rdečega križa s pomočjo zdravnikov, medicinskih sester, bolničark in babc vsak dan bolj nosilci boja proti zaostalosti, zanemarjenosti, vraževnosti in mračnjastva sploh. Zato bo tudi ena glavnih nalog v Tednu Rdečega križa v koprskem okraju (od 26. oktobra do 2. novembra) ustanavljanje teh aktivov po občinah in v nekaterih združenjih. Zdravstveni aktivni v koprskem okraju bodo nudili prvo pomoč prebivalstvu, skrbeli za dvig higiene in asanacije ter za izvajanje kontrole nad tuberkuloznimi bolniki. V zvezi s tem bodo organizirali tudi več tečajev.

V Tednu Rdečega križa bodo v koprskem okraju organizirali tudi več predavanj s filmskimi predstavami, razširili organizacije z novimi člani ter organizirali po šolah pomladke RK, ki bodo med seboj tekmovali za dvig higiene. Pripravljajo tudi loterijo RK in več prireditelj, katerih izkupiček so namenili v prid protituberkuloznim disperanzem.

USPEŠNO DELO OBČINSKEGA LO V DEKANIH

RAZGOVOR S PREDSEDNIKOM VILJEMOM TURKOM

Zdi se, da premalo spremljamo delo naših občinskih ljudskih odborov. Če bi ugotavljali krivdo, je ta obojestranska: premalo se zanimamo dopisniki: premalo pa nam poročajo odbori sami. Da prebijemo led, smo se oglasili na občinskem ljudskem odboru v Dekanih in zaprosili predsednika tovariša Turka, da bi nam odgovoril na nekaj vprašanj. Tovariš predsednik nas je zelo prijazno sprejel in povabil v delovno sobo. Tu nam je odgovoril na več vprašanj. Ker menimo, da bodo zanimala javnost, jih objavljamo v celoti.

»Tovariš predsednik, znano je, da je občinski ljudski odbor v Dekanih odločno prijel za delo. Kaj bi nam o tem lahko povedal?«

»Takoj po osnovanju občine Dekani so bili povabljeni na sestanek članj bivših KLO. Na tem sestanku je bil postavljen novi občinski odbor iz 17 članov. Ta odbor se je redno sestajal in je imel do sedaj šest rednih in eno izredno sejo. Na teh sejah je odbor razpravljal o najvažnejših, kulturnih in političnih vprašanjih občine. Poleg tega je občinski odbor sklical važno posve-

in socialno skrbstvo. V teh svetilih bodo še razne komisije kot računsko, za komunalne zadeve, stanovanjska, urbanistična, ki bo skrbela za red, čistoto in olepšavo vasi, itd. Tako bo omogočena najširša udeležba ljudstva v občinski upravi, kar bo gotovo koristno za vse.«

»Kaj je do sedaj napravil občinski ljudski odbor za izboljšanje gospodarstva in kaj namerava napraviti v bodoče?«

»Uredili smo, da je najbolj potrebno pospešiti elektrifikacijo vasi. Tako so bile elektrificirane pri Sv. Antonu vasi Tomažiči, Gregoriči, Turki, Fikoni, Sv. Anton kot center, Dolani in Dvori. Zelo hitro napreduje elektrifikacija vasi Kavaliči in Potoka. Poleg tega so bile popravljene vse občinske ceste, kjer je ljudstvo samo dalo veliko pomoč s prostovoljnimi delom. Tako so Tinjanci napravili 207 delovnih dni po osem ur, v Dekanih je delalo 110 oseb, pri Sv. Antonu pa 130 oseb. Vse to delo so opravili na čast VI. kongresu KPJ. Za popravilo cest je bilo na razpolago tudi večje vsote denarja. Tako za Osp 120.000 din, za Škofije 175.000 din, za Sv.

težni meri sadjarska. Imamo velike površine do sedaj neobdelanega sveta, ki je zelo primeren za gojenje oljk. Tako je v samih Dekanih takih površin za zasaditev več kot 10.000 oljkovih drevce. Dalje bi bilo potrebno, da pride k nam za stalno en agronom, ki bi v občini odgovarjal za dvig kmetijstva. To bi zelo koristno vplivalo na naše gospodarstvo, ker do sedaj v tem ni bilo storjenega še skoro nič. Brez dobrega agronoma, ki bi usmerjal kmetijstvo, naše gospodarstvo ne bo šlo dobro naprej. Če bi se dotaknil še težav, ki jih imamo pri posameznih kmetih, kadar gre za koristi skupnosti, kot rigolanje večjih površin, ki so last več kmetov, pa se najde eden, ki neče o tem nič slišati, sem v glavnem povedel vse. Izrazil bi pri tem samo še željo, da bi nam v takih primerih prišla na pomoč okrajna oblast s primernimi odloki, ki bi uklonili tisto konzervativnost takih zaostalih mišljenj nekaterih posameznikov. Skoro bi bil pozabil povedati, da naša občina pripravlja odlok, ki bo predpisoval, da bodo mogli vsi pridelovalci koruze do konca decembra sežgati vso koruznico, da se tako vsaj deloma omeji škoda, ki jo dela koruzni molj. Letos je poškodoval nad 50 odstotkov koruze. Klasje izgleda kot gnilo.«

»Se eno, in sicer zadnje vprašanje, tovariš predsednik. Kaj ste napravili za dvig kulture in prosvete?«

»V združenem domu sedaj končujejo zadnja dela v prireditveni dvorani. Te dni je bilo pokrito poslopje nove gimnazije, ki bo za enkrat imela šest učilnic. Obnovili in prebelili smo vse šole v občini. Tako smo samo za šolo v Ospu dali 87.000 din, 100.000 din pa je bilo določenih za ureditev prosvetne dvorane istotam. Dramska družina prosvetnega društva »Jadrana« v Dekanih bo kmalu nastopila z igro »Dve nevesti«. Pripravlja se ustanovitev mladinskega pevskega zbora. Ustanovljena pa je bila godba na pihala, ki šteje 17 članov. Kmečka zadruga je zanjo nabavila potrebne instrumente in potrošila zanje 150.000 din. Potreben pa bi bil za to godbo dober dirigent in učitelj.«

Dekani pri Kopru

Anton 100.000 din in za Dekani 125.000 din.

Za bodoče pa imamo namen podvzeti čimprej akcijo za izboljšanje sadjarstva, ker je naša občina v pre-

tovanje naprednih kmetov, katere mu prisostvovali tudi tovariš Beltram. To posvetovanje je bilo sklicano z namenom, da bi novi občinski odbor izluščil iz njega razne koristne nasvete in pobude za izboljšanje gospodarstva. Moram poudariti, da se je pokazala potreba sklicevati večkrat taka posvetovanja. Na posvetovanju je bilo govora o melioracijah, sadjarstvu, vrtnarstvu in tudi, kako bi bolje izkoristili gnilo sadje, ki ga je precej v vsej občini. Izraženo je bilo mnenje, da bi kmetijskim združenjem omogočili postavitev manjše tovarne za predelavo tega sadja. Bivša Italija se za take zadeve ni zanimala in nam je delila samo batine. Na nas leži sedaj skrb za taka vprašanja, ki jih seveda ne moremo rešiti od danes do jutri.«

»Kako so ljudje sprejeli novo ureditev občine?«

»V veliki večini zelo ugodno. To pa zato, ker vidijo, da so prejšnji krajevni ljudski odbori dovršili svoje naloge kot manjše oblastne enote in da je prišel čas, da se formirajo močnejši odbori ali občine. Odpadli so razni stroški za vzdrževanje, ki so jih imeli prej krajevni ljudski odbori.«

Je pa neko vprašanje, ki povzroča težave in to je premajhno poznavanje zakonitosti občinskih odborov. Potrebno bi bilo, da bi ljudje bolj poznali ustroj in zakonitost občinskih ljudskih odborov. Mogoče bi bilo prav, če bi se poskrbelo za natis primerne brošure, ki bi v lahki obliki tolmačila in pojasnjevala ljudem Zakon o občinskih ljudskih odborih. Prav to je mogoče tudi vzrok, da ljudje sami še ne sodelujejo v upravi občine tako kot bi bilo želeli. Njihova koristna udeležba pri upravljanju je bila do sedaj bolj šibka. Veliko več bodo pomagali, ko se bodo spoznali z raznimi vprašanji, ki se tičejo vseh ljudi občine. Z namenom, da bi prenesli na ljudstvo še več uprave in v cilju še večje in širše demokratizacije ljudske oblasti, bomo imeli te dni sejo, na kateri bomo predlagali postavitev treh novih svetov, in sicer: sveta za gospodarstvo, kulturo in prosveto in sveta za zdravstvo

TEDEN DNI DOMA

Odbor za proslavo desetletnice ustanovitve VI. in XIV. Primorsko-goranske brigade z Reke je poslal maršalu Titu pismo, v katerem ga vabi, naj se udeleži proslave 12. oktobra v Drežnici. Maršal Tito se je v daljši brzojavki zahvalil za povabilo, izrazil obzaložanje, da se ne bo mogel udeležiti proslave in poslal tamkajšnjemu ljudstvu najprisrčnejše čestitke.

Ob 11-letnici vstaje makedonskega naroda je bila v Skoplju slovesna akademija, prav tako pa so bile akademije po vseh večjih krajih Makedonije. Nad 10.000 bivših borcev se je udeležilo partizanskih maršev, ogromne množice pa so prisostvovala kulturnim, športnim in drugim prireditvam.

V Ljubljani so postavili v parku sredi mesta spomenik vsem ilegalcem-junakom, ki so za vedno ugasnili na strelskih v Gramozni jami, na Suhem bajerju, v Civil-Metodovi ulici in drugod. V soboto je bila v Unionu slovesna akademija na čast ilegalcem, Ljubljana pa se je oddolžila spominu junških ilegalcev in njihovemu herojskemu zadržanju v najtežjih dneh naše zgodovine tudi s številnimi prireditvami po terenih.

Okrožno sodišče v Zaječarju je obsodilo na smrt z ustrelitvijo bolgarskega vojvoda in četniškega pomagača Gavriła Jovanoviča. Od leta 1948 do druge polovice leta 1951 je Gavriło Jovanović sedemkrat prekorajl mejo proti Bolgariji in se v Bolgariji shajal z Vatom Lilkinim, agentom bolgarske državne varnosti. Po njegovem nalogu je Jovanović zbiral podat-

ke vojaškega in političnega značaja ter obvestila o zastopnikih naše ljudske oblasti.

Tovarna »Litostroja« v Ljubljani je te dni odposlala za hidrocentralo »Jajca« v Bosni dve novi Francisovi turbini, katerih skupna teža znaša nad 450 ton. Vsaka teh turbin ima 14.000 konjskih sil. Prihodnji teden bo tovarna dobavila turbine tudi za hidrocentralo »Ovčar Banja«.

Agencija Tanjug je objavila, da je britanski veleposlanik v Beogradu sir Ivo Mallet uradno obvestil jugoslovansko vlado, da bo kronanje kraljice Elizabete 2. junija 1953 v Londonu. V imenu kraljice Elizabete je britanski veleposlanik izročil hkrati povabilo, da se zastopnik Prezidija Ljudske skupščine FLRJ udeleži slavnosti ob kronanju in da bo gost kraljice od 30. maja do 6. junija.

Kakor poročajo, bo marca 1953 drugi popis prebivalstva v FLRJ. Popisi prebivalstva, nazvani tudi ljudsko štetje, so med največjimi in najpomembnejšimi statističnimi akcijami.

V Mavrovem v Makedoniji so na slovesen način spustili zatvornico, s katero so zaprl mavrovsko kotlino, v kateri bo nastalo veliko jezero, katerega voda bo poganjala turbine mavrovskega hidrokombinata.

V Ljubljani je konec preteklega tedna padel sneg. Temperatura ozračja se giblje le nekaj stopinj nad ničlo. Sneg je padel tudi po vseh višinskih predelih Slovenije.

Zasedanje Glavne skupščine OZN Sprehod po svetu

V torek 14. t. m. se je začelo sedmo redno zasedanje Glavne skupščine združenih narodov.

Ves svet upira svoje oči v New York, kjer se je zbralo nad tisoč delegatov iz 60 držav, da bi pretresali pereča in bolna vprašanja, ki tarejo svet že ves čas po zadnji svetovni vojni. Miroljubno človeštvo si mnogo obeta od sedanjega zasedanja in upa, da bo vsaj v temeljnih vprašanjih prišlo do razčiščenja in da bo napetost v svetu, ki vsak čas preti, da se razširi v tretjo svetovno vojno, popustila.

Če vzporedimo sedanje zasedanje z zadnjim, šestim zasedanjem, moramo na žalost ugotoviti, da se razmere v svetu niso prav nič izboljšale, nasprotno nevarnost požara se je še bolj približala zaradi nepopustljivega stališča imperialističnih sil, predvsem zaradi agresije Sovjetske zveze.

Najbolj točno je karakteriziral sedanjí položaj v svetu dosedanji predsednik Glavne skupščine Organizacije združenih narodov Padilla Nervo, ko je v otvoritvenem govoru dejal, da začena glavna skupščina svoje 7. zasedanje v ozračju zaskrbljenosti in bojznosti, ker sedaj spet razpravljajo topovi o korejskem vprašanju in ker razorožitvena komisija ni napredovala s svojim delom, dalje ker visita v zraku še vedno vprašanje združitve Nemčije in avstrijska mirovna pogodba.

Že iz teh uvodnih besed lahko sklepamo, da bo delo glavne skupščine zelo težavno in napeto in da je težko pričakovati popolnega sporazuma o teh zapletenih svetovnih vprašanjih. Seveda ni Padilla Nervo omenil tudi drugih vprašanj, ki prav tako zaskrbijo svet, kakor so vprašanja kolonialnih narodov, zlasti vprašanje Tunizije in Maroka. Indokine in sploh odnosov med azijsko-arabskimi državami in zapadnim svetom. Na dnevnem redu sedanjega zasedanja je vpisanih kar 72 vprašanj, od katerih zahteva že vsako zase ogromno dela in razpravljanja, tako da lahko že sedaj zatrdimo, da bo na zasedanjih vladalo napeto vzdušje.

Okoliščine, v katerih se je znašlo sedanje zasedanje glavne skupščine, se v glavnem ne razlikujejo od položaja lanskoletnega zasedanja, ko je mednarodni položaj še vedno kritičen in napet, kakor smo prej omenili. Vsa glavna vprašanja, ki so ostala odprta na zadnjem zasedanju, se niso tudi sedaj spremenila. Tudi izgledi za njihovo ureditev so ostali isti. Vendar moramo ugotoviti, da se mednarodni položaj v bistvu ni poslabšal od lanskega leta. Da je položaj takšen, se je treba predvsem zahvaliti progresivnim in miroljubnim silam v svetu, ki preko Združenih narodov posredno ali neposredno vodijo borbo proti vsem poskusom ogrožanja mira. Tudi sedaj bodo te države poskušale uveljaviti svojo odločnost in vplivati na velesile, da bi šle po poti, ki so si jo vse države začrtale v listini Organizacije združenih narodov.

Kakor smo že prej omenili, bo korejsko vprašanje predstavljalo eno najvažnejših na zasedanju. Zaradi trmoglavosti Severokorejcev, oziroma Moskve, ki stoji za njimi, ni prišlo do premirja in je tudi nemogoče pričakovati, da bi do njega prišlo v doslednem času, kar najjasneje dokazuje, da Kremelj zasleduje s korejskim konfliktom svoje posebne imperialistične cilje ne samo na Daljnem vzhodu, temveč tudi v drugih delih sveta. Pričakovati je, da bodo na sedanjem zasedanju Američani nastopili energično, ker so videli, da je skoraj nemogoče misliti, da bo prišlo do zaključka pogajanj za premirje v samem Pan Mun Jomu, ker se je pokazalo, da Rusi nimajo nobene volje, da bi prišlo do sprave.

Tudi o vprašanju mirovne pogodbe z Nemčijo in Avstrijo in o vprašanju zmanjšanja oboroževanja se bo vodila huda borba. Težko je predvidevati, kakšno smer bodo zavzele debate in kako bodo prišle na dan želje posameznih držav, da bi se rešila ta težka vprašanja, kajti napetost med velikimi silami ne dopušča, da bi se ta vprašanja že sedaj rešila, temveč bo ostalo verjetno samo pri načelnem razpravljanju. Prav gotovo pa je, da bo Sovjetska zveza poskušala izkoristiti nesporazume med članicami OZN z namenom, da bi razbila enotnost Organizacije združenih narodov, ker bi tako lah-

ko oslabiljeno organizacijo izkoriščala za svojo imperialistično politiko. Na vsak način bodo moskovski delegati z Višinskim na čelu poskušali ustvariti razdor med velikimi kapitalističnimi silami in Združenimi državami Amerike. Podoba pa je že zdaj, da bo Višinski s svojimi nakanami doživel popoln poraz.

Poskusni kamen za demokratičnost in svobodoljubnost članic Organizacije združenih narodov bo na vsak način tuniško-maroški spor s Francijo, ki se bo obravnaval na sedanjem zasedanju na predlog arabsko-azijskih držav. Na žalost pa moramo ugotoviti, da obstajajo med velikimi silami težnje, da bi zadušile vsak poskus arabskih držav in narodov v kolonijah, da bi postali svobodni in neodvisni. Ta težnja velikih sil je brez dvoma v nasprotju s listino OZN in pričakovati je, da bodo zastopniki malih držav in narodov podprli tuniško in maroško prebivalstvo. Zastopniki Jugoslavije so že ob

odhodu na zasedanje izjavili, da bodo podprli želje Tunizijcev in maroškega ljudstva, ker je težnja po neodvisnosti vseh narodov osnovno načelo, na katerem temelji tudi listina te najmočnejše in najvažnejše mednarodne organizacije, k jo je podpisala večina držav. Zaman bi bilo pričakovati, da bi se svet uspešno uprl agresiji in imperializmu, če pa na drugi strani zanika enakopravnost narodov in odobrava zasluževanje in diskriminacijo vseh vrst, kakor se žal še vedno dogaja na črnem kontinentu, zlasti pa v Južni Afriki. Takšni poskusi so že vnaprej obsojeni na propast, ker za željami prebujajočih se narodov v kolonijah stoji svobodoljubni narodi sveta.

Vesile bi že enkrat morale priti do prepričanja, da je nemogoče dojeti stalen mir v svetu, če se ne odreče svojim imperialističnim apetitom, in da je nujno potrebno držati se načel listine načel OZN, ki so jo tudi one podpisale.

Trst in njegovo brodogradništvo

V ponedeljek je bila v Genovi velika slavnost v zvezi z otvoritvijo nove pomorske proge Genova—Južna Afrika, na kateri bo vozila nova motorna ladja »Evropa«, last Tržaškega Lloydja. Ob tej priložnosti je italijanski minister za trgovinsko pomorjstvo Cappa izjavil, da bosta dve novi Lloydovi motorni ladji »Evropa« in »Afrika« od januarja 1953 vozili na novi progi v Južno Afriko, in sicer ne več iz Genove, marveč iz Trsta. Minister Cappa utemeljuje, da so to spremembo linije narekovali gospodarski razlogi, ki dajejo na tej progi prednost jadranskim pristaniščem.

Istočasno je tudi dejal, da bodo v prvih mesecih prihodnjega leta vzpostavili novo pomorsko trgovsko progo Trst—Indija—Daljni vzhod.

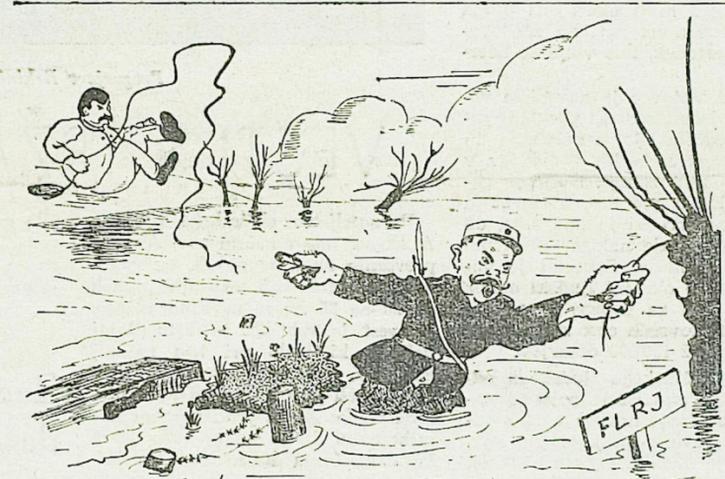
Italijanski minister seveda ni pozabil poudariti, da sta dve novi progi, ki ju bo dobil Trst, sad prizadevanj rimske vlade, da pomaga Trstu.

Znano je, da se je Italija že pred vojno polastila večjega dela tržaških ladij in predvsem tržaških pomorskih prog. Potom državnih zavodov IRI in FINMARE pa se je Rim polastil tržaških ladjedelnic in paroplovnih družb.

V zadnjih povojnih letih so v Italiji skoraj popolnoma obnovili trgovinsko pomorjstvo. Tudi Tržaški Lloyd se je precej obnovil in zgradil mnogo velikih novih ladij. Toda skoraj vse Lloydove ladje kakor tudi vse ladje družbe »Italia« in »Adriatica«, ki sta imeli še pred vojno mnogo ladij vpisanih v tržaškem pristanišču so danes vpisane v pomor-

skih registrih Genove, Benetk in Netplja. Pomisliti je treba, da tu ne gre za eno ali dve pomorski progi. Gre za desetne pomorskih prog za Severno in Južno Ameriko, za Bližnji in Daljni vzhod, Indijo, Japonsko, Kitajsko, gie za desetine in desetih preoceanjskih ladij, ki so še leta 1939, ko je Rim že pobral Trstu za več stotisočev ton ladjevja, vozile iz Trsta v vse smeri sveta.

Italijanska vlada, ki je tudi po zadnji vojni odpeljala v italijanska pristanišča vse novo zgrajene ladje v Trstu za Tržaški Lloyd, se hoče d'nes hvaliti in poudarjati »prizadevanje« Italije za Trst.

Hrabra madžarska vojska ima manevre ob jugoslovanski meji pod vodstvom velikega Stalina. Neki hovev zavzema vrbove utrbe na Dravi.

Thula je ameriško letalsko in mornariško oporišče na samotni planjavi Grenlandiji in, ko ga človek gleda z zraka, se mu zdi, da ga je pričarala čarovna palica mogočnega čarodajca iz te širne samote. V resnici pa je Thula eno izmed najbolj podjetnih dejanj sodobne tehnike. Novinarjem so šele pred kratkim dovolili obiskati to vojaško in letalsko oporišče, ki ga je zgradilo v tej samoti v nekaj mesecih 7000 delavcev, in ki je graditeljem požrlo 72 milijard dolarjev.

Preko širnih ledenih predelov in gora, ki jih Eskimi imenujejo Nunataks in koder se v poletjih, ki tod trajajo le malo tednov, bohotno razraste zelena trava in razcvetijo bujno cvetje, danes hrumijo s svojim silnim ropotom ameriška štirimotorna letala in ob obali križarijo težki ruski ameriškega brodogradnja.

Bilo je na rojstni dan znanega polarnega raziskovalca Frithjofa Nansena leta 1927, ko sta se seznanila ameriški strokovnjak za Arktiko Balchen in danski polarni raziskovalec Knud Rasmussen. Tedaj se je porodila ideja, ki so jo šele sedaj uresničili in katere tehnična podoba se zdi človeku vkljub temu še vedno bajka. Leto dni po drugi svetovni vojni so Amerikanci že zgradili v sodelovanju z danskimi lokalnimi oblastmi prvo transportno linijo v te arktične predele. Pred 18 meseci pa se je sprožilo obširno tehnično podjetje za gradnjo Thule. Danes leži v arktični samoti Grenlandije mesto iz aluminija, ki ima 25 km cestnega omrežja in sila moderno opremljeno pri-

THULA - MESTO IZ ALUMINIJA

stanišče. Nad mestom se dviga druga najvišja stavba na svetu, 360 m visok stolp za telefonijo, telegrafijo in radijsko službo.

Od devetih velikanskih letalskih hangarjev so jih zgradili iz aluminija že šest in prvi dnevni temperatura pod — 50°C ter pri vetru, ki je pihal s hitrostjo 200 km na uro, so zgradili 1200 km od severnega tečaja tovarno za asfalt, ki ima veliko kapaciteto. 32.000 hektarjev zemljišča je danes že obdelanega in posebni gradbeni strokovnjaki gradijo sedaj na zemlji, ki je zamrznjena tudi po 500 m globoko, posebna letališča, odkoder bodo lahko startali novi reaktivni bombniki in lovci ter potniška letala. Posebna tovarna drobi izkopane skale v pesek primernega velikosti.

Po značnem mostu so pripeljali v oporišče preko 12.500 ton materiala, ki so ga potrebovali za gradnjo, a tovarne ladje so samo v zadnjih treh mesecih pripeljale 260.000 ton gradiva. Pristanišče v Thuli lahko sprejme oči svojem 350 m dolgem suhem pomolu ob enem dve 11.000 tonski transportni ladji za raztovarjanje. Poleg tega imajo v pristanišču še plavajoči pomol, na katerem lahko istočasno iztovarjajo dve 13.000 tonski ladji. Zgradili so seveda tudi primerno električno in pa veliko tovarno za destilacijo morske vode v pitno. Vse gradnje

V današnjem našem kratkem pregledu tedenskih dogodkov ne moremo zajeti vseh dogajanj, ker nam ne dopušča odmerjeni prostor. Jesen je in politično življenje je postalo bolj živahno, kakor se to dogaja vsako leto po takozvanih političnih počitnicah parlamentov in vlad.

V nekaterih predelih sveta je pa še vedno vroče, namreč politično vroče, zlasti na Srednjem in Bliznjem vzhodu. V Egiptu se kar naprej nadaljuje revolucionarno vrenje, odkar je prevzela vojska z generalom Nagibom na čelu vso oblast v svoje roke in s tem tudi bodočo usodo Egipta. Odkar je moral zapustiti Egipt kralj Faruk pa do danes, se je mansijski spremenilo. General Nagib energično čisti upravni aparat, sodstvo, vojsko, politične stranke, lotil se je temeljito agrarne reforme, tako da je za sedaj težko reči, kako daleč bo prišel, toda priznati mu je treba, da si je zbral odločno pot, spremeniti politično, gospodarsko in socialno strukturo Egipta. Nekateri opazovalci, ki dobro poznajo egiptске razmere, menijo, da si bo Egipt v bodočnosti izbral drugačno vrsto vladavine in da bo prej ali slej monarhija zapечатena. Nagib je že odslovil regimistični svet, kar je že prvi korak k temu cilju.

Velika Britanija, ki je od vseh kapitalističnih držav najbolj zainteresirana v Egiptu, ni doslej zavzela nobega odločnega stališča do egiptskih sprememb. Tudi sam Nagib ni poklzal s svojimi reformami nobenega takega dejanja, o katerem bi se dalo slutiti, da je naperjeno proti Veliki Britaniji. Nekateri krogi celo trdijo, da se za Nagibom skrivajo angleški interesi.

Med Teheranom in Londonom se pa stalno izmajnjujejo note za note glede rešitve petrolejskega spora. Popustilni moče mlti Teheran mliti London, pa čeprav se je vmes kot posredovalka vmešala tudi Amerika in vrši svoj pritisk, da bi se ta spor nekako rešil. Kajpada zasleduje Washington pri tem tudi svoje lastne koristi. Videz je, da bo spor še dolgo trajal, toda končno se bo morala Velika Britanija ukloniti, ker je pač jasno po vseh mednarodnih načelih in tudi po listini Združenih narodov, da je perzijski petrolej last perzijskega naroda in ima pravico svobodno z njim razpolagati.

Kakor vidimo, se je imperialističnim silam težko odreči privilegijev, ki so jih uživale v svojih kolonialnih in polkolonialnih posestvih, pa čeprav se po zadnji svetovni vojni navidežno zavzemajo za enakopravnost narodov in za neodvisnost vseh držav.

To ni opaziti samo v primeru Egipta in Perzije, ampak tudi drugod po svetu. Tipičen primer nam je tudi vprašanje Tunizije in Maroka, Iraka in Palestine, dalje Arabije in Kašmirja, Indonezije, Burme, Indokine in končno tudi Koreje, se križajo imperialistični interesi velesil in ki po pravici rečeno, ustvarjajo žarišča novih konfliktov, ki daje pobudo za tretje svetovno vojno.

V Evropi se nekatere bivše velesile nikdar ne morejo sprijazniti s sedanjo stvarnostjo in še vedno sanjajo o nekdanji svoji veličini. Tipičen primer zato nam je današnja demokratična Italija, kjer sanjajo imperialisti in irendentisti še vedno o »sacro Impero romano« pod protektoratom Velikana in s pomočjo Atlantskega pakta, kamor se je Gaiperiju posrečilo vnezditi se.

Danes glodajo Trst na vseh zborovanjih, po vseh časopisih in radijskih postajah in seveda je tudi stalno na tapetu v rimskem parlamentu. Lotošnje jesensko zasedanje niso mogli drugače začeti, če ne bi uvodoma najprej omenili Trsta. Demokratijski poslanec Bantole, ki velja za nekakšnega »Julijskega poslanca«, je zelo korajžno dejal, da je treba rešiti tržaško vprašanje s pomočjo pritiska, katerega naj izvedejo Združene države Amerike na Titovo vlado. Če pa tako ne — je dejal pametni Bantole — naj se izvede plebiscit. Čudno je pri vsem tem, da se v rimskem parlamentu ni našla nobena pametna glava, ki bi povedala, da nima smisla nadaljevati s tako imperialistično politiko, ki je Italijo že privedla do poraza in da si bo še bolj razbila zobe, če bo na tači politiki vztrajala. Kakor vidimo ni italijanskih mogočincev prav nič streznila pravkar pretekla zgodovina.

po 70 ur. Toda prebivalci v tem pravljicnem mestu ne dobivajo dotrajno v rufe. Tu imajo stanovanje in vso oskrbo brezplačno, denar jim pa nalagajo v banki. Vsakdo, ki pride delat v Thulo, se mora obvezati, da bo tukaj ostal leto dni. Ko odpuštuje, mu banka izplača zaslužek in neki upravitelj žerjava je pripovedoval, da ga čaka v banki že nekaj tisoč dolarjev. Čeprav je gel na teden zapravlil več kot nekaj tudi v Thuli »zapravljalk«, pa ni dolarjev za plačilo.

Letalsko oporišče v Thuli prihrani letalom na poti iz San Francisca do Skandnavije že 1200 km, na poti iz ZDA v Tokio pa okoli 1800 km samo na enem poletu. To so velike številke, a še večji prihranki tudi za potniško in tovarno letalstvo. Sovjeti so se silno zanimali za podrobnje okoli Thule. Se danes se dviga na Franc-Jozefovi deželi 2000 km od tu dnevno v zrak lepo številno opazovalnih letal, ki krožijo nad okolnimi področji, a se seveda skrbno izogibajo ameriškim patrolnim letalom.

Mesto Thula je dobilo svoje ime po pravljicnem kralju Thuli, ki je nekaj gospodaril v teh krajih, kakor pravita severnjaška narodna pripovedka in izročilo. Zdaj je v njegovem kraljestvu zraslo skoraj preko noči pravo mesto in nad aluminijastimi strehami pojo svojo pesem številna letala, vsenačorog pa vavi življenje v delu. Nič več ni okoli Thule tiste tišine arktične samote, ki so jo pred nekaj leti motile le redke pasje vprege in samotni znanstveniki.

Dobro gospodarimo - ker izvažamo

Vsak dober gospodar teži za tem, da bi pridelal čimveč takih pridelkov, ki mu bodo prinesli potrebne denarja za nakup tistih stvari, ki jih potrebuje za družino in gospodarstvo. Prav tako je prva skrb raznih delovnih kolektivov po tovarnah, da proizvajajo take izdelke, ki jih lahko izvažajo tudi v inozemstvo. Lahko je v zadoščenju delovnemu kolektivu tovarn »Ampele« in »Aurion« v Izoli, da njihove ribje konzerve prodajajo tudi na daljnem severu v Helsinkih. O tem je zadnje čase poročal znani šahovski mojster, ki se je udeležil šahovskega tekmovanja v tem mestu.

Prinašamo kratak pregled izvoza iz jugoslovanske cone STO na šnozemska tržišča. Ugotavljamo, da se je izvoz od leta 1949 dalje stalno dvigal. Tako je vrednost izvoženega blaga leta 1950 znašala 102.373.000 deviznih dinarjev, leta 1950 se je vrednost izvoženega blaga zvišala na 134 in pol milijona, lani pa je dosegla že 204.729.000 deviznih dinarjev.

Zanimalo bo, kaj vse je vplovalo na povečanje izvoza. Vrednost izvoženih poljedelskih proizvodov se ni nič zvišala, pač pa zaznamujejo znaten porast proizvodov ribje industrije. Leta 1950 je izvoz izdelkov ribje industrije dosegal 13,5 odstotkov vsega blagovnega izvoza, lani pa že 28 odstotkov. Po vseh znakih sodiš, bo letos izvoz izdelkov ribje industrije kril 47 odstotkov vsega izvoza.

Letos so se za izvoz odpela nova tržišča v prvi vrsti v Zapadno Nem-

čijo. Proizvode ribje industrije izvažamo največ v Avstrijo in Zapadno Nemčijo. V Trst izvažamo predvsem poljedelske pridelke kot sadje, zelenjavo, vino in zadnje čase tudi mleko.

Sol je ena izmed važnih proizvodov naše cone. Letno izvažamo v Trst okoli 2500 ton soli, okoli 25 tisoč ton soli pa izvozimo v razne kraje Jugoslavije. Za bodočnost so dobri izgledi za izvoz rdeče živinske soli v Avstrijo.

V prvih osmih mesecih tekočega leta smo izvozili za 95 milijonov deviznih dinarjev izdelkov konzervne industrije, za 42 milijonov sadja, za 41 in pol milijona deviznih dinarjev vina in za 26 milijonov zelenjave. Tem sledijo mleko, sol in sveže ribe.

Kako je z uvozom iz inozemstva, pa povedo naslednji podatki:

Uvažamo predvsem industrijske izdelke kot razne kmetijske in druge stroje, umotna gnojila, žveplo za potrebe vinogradništva, belo pločvino, tehnično opremo, prevozna sredstva in blago široke potrošnje. V prvih osmih mesecih tekočega leta smo uvozili za 78 milijonov deviznih dinarjev blaga široke potrošnje, to predvsem prehrabnih predmetov ter tekstil. Za investicijsko izgradnjo smo uvozili raznih predmetov v vrednosti 63 in pol milijona deviznih dinarjev. Poleg omenjenega smo uvozili še za 21 milijonov deviznih dinarjev kmetijskih strojev in umetnih gnojil.

škim, da bi tale članek prebrali svojim ženam. Ko bodo razumele važnost, se bodo v bodoče rade udeleževale sestankov. Če imaš ženo, jo spoštuj in ti mora biti draga njena družba na poti na zborovanje ali sestanek. Isto velja za hčerko.

Tovariš Vatovec je navzočim volilcem pojasnil sedanji politični položaj. Podčrtal je nenasitnost in grabežljivost sedanjih voditeljev v Italiji po naši zemlji. Dalje je govoril o kleru pri nas, ki izrablja široko svobodo, ki jo ima zato, da vestno izpolnjuje naloge fašističnega škofa Santina. Sporočil je volilcem, da je okrajni ljudski odbor v Kopru dal za popravilo po nalivih poškodovanih cest za Skočjan in Sv. Tomaž 150.000 dinarjev.

Tajnik občinskega ljudskega odbora Koper okolica je pojasnil nekatera vprašanja novega načina odmerjanja davkov po katastru. Tov. Vatovec je nadalje opozoril starše, naj svoje otroke pošiljajo v šole njihovega jezika: slovenski otroci v slovenske, italijanski pa v italijanske šole. Ko bodo odrasli pa naj se učijo še drugih jezikov. Več ko bodo znali, bolj in laže jim bo v življenju.

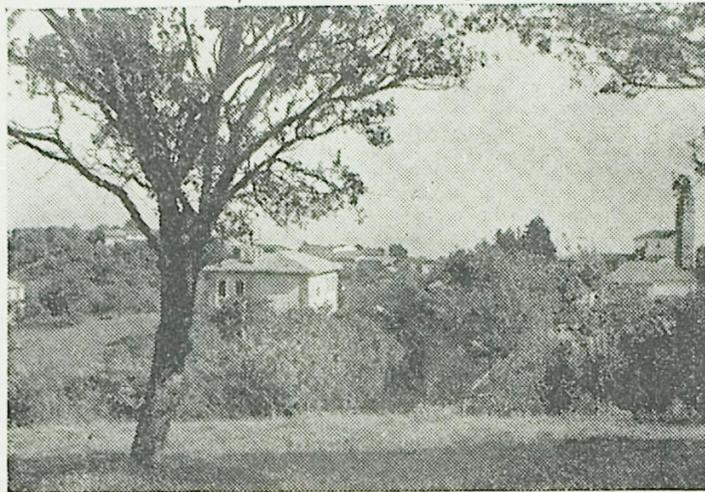
Obsirno je tov. Vatovec govoril o škodi, ki jo je napravila toča in o komisiji, ki je bila postavljena za ugotovitev škode. Priporočal je, da se kmetje v bodoče zavarujejo proti toči. Priporočal je nadalje, naj kmetje selekcionirajo semena. Bolj bo treba skrbeti tudi za izboljšanje vinogradništva, sadjarstva, živinoreje in vsega gospodarstva na splošno. Po zelo živahni debati, je bil izvoljen petičlanski odbor, ki bo vodil popraviljanje cest.

Anton Brajnik

Črni Vrh nad Idrijo

Na Idrijskem je več zelo primernih krajev za razvoj zimskega športa. Med take spada že do sedaj dobro poznani zimsko-sportni in turistični kraj — Črni vrh nad Idrijo.

Ze pred vojno je bilo tu vsako zimo polno tržaških turistov — smučarjev. Pred minulo vojno je obstajala tu pionirska počitniška kolonija. Med narodnoosvobodilno vojno uničeno poslopje že nekaj časa obnavljajo in predvidevajo, da ga bodo še v tem letu dokončali. Odslej to poslopje ne bo več služilo kot počitniška kolonija za fašistične pionirje iz Južne Italije, temveč kot hotel ali dom počitka za našega delovnega človeka in inozemske turisti, ki se ga bodo v znatni meri posluževali, saj so to prikladni tereni za gojitev in organizacijo tekmovanj v vseh športnih panogah. Poleg tega pa služi Črni vrh tudi za izhodiščno točko za ture na Javornik, ki ima kočo s 60 ležišči, in drugam.

Pregarje v Brkinih

VESTI S TRŽAŠKEGA

Ravnateljstvo občinskega podjetja ACEGAT ima v načrtu povišati cene prevoznih in tramvajskih, trolejbusnih in avtobusnih mestnih progah od 20 na 25 lir za navadno vožnjo. Ta vest je vzbudila med tržaškimi delavci, ki bodo pri tem najbolj prizadeti, veliko negotovanje. Prav v teh dneh je v teku med vsemi delavci velika akcija proti novemu trošarinskemu davku na uporabo plina in električnega toka. Novo povišanje prevoznih mestnih prevoznih prog pa bo še bolj obremenilo že itak nizke delavske prejemke. Sicer mora biti vsako povišanje prevoznih cen ACEGAT predloženo v odobritev občinskemu svetu. Toda zaradi tesne povezave med irendentičnim vodstvom AXEGAT in irendentičnim večino v občinskemu svetu ni pričakovati, da bi bil predlog ACEGAT zavrnjen.

— 0 —

Rimsko vodstvo INAM (Nacionalni zavod za zdravniško pomoč), ki se je že pred desetimi leti polastilo tržaške bolniške blagajne, je pred nedavnim nasilno odstavilo dosedanjega ravnatelja Zavoda v Trstu dr. Collavo, ki je bil Tržačan. Posta-

vilo ga je za namestnika tajnika zavoda. Za vršilca dolžnosti ravnatelja pa so imenovali bivšega fašističnega inspektorja Fiore.

Sežana

Zadnje slovo skladatelja Venturinja

V petek je bilo prepeljano skozi Sežano v Trst truplo skladatelja Venturinja, ki je pred dnevi umrl v Ljubljani. V avtomobilih so ga spremljali do državne meje v Sežani številni kulturni delavci in predstavniki kulturnih društev iz Ljubljane.

Kulturno prosvetne organizacije, predstavniki oblasti in političnih organizacij iz Sežane so se od pokojnika poslovili na bloku Ferneitci, kjer so na voz položili številne vence. Pokojnemu skladatelju, zavednemu tržaškemu Slovincu je v slovo spregovorilo več predstavnikov, med njimi tudi predstavnik Slovenske filharmonije iz Ljubljane.

Okrajna učiteljska konferenca

Prejšnji teden je bila v Sežani uradna okrajna učiteljska konferenca, ki so se je udeležili vsi učitelji in profesorji sežanskega okraja. Konferenca je imela še poseben pomen, ker se je učiteljsko prve seznanilo z novimi učitelji, absolventi učiteljske in z učitelji bivših delov ilirskobitriškega in posejanskega okraja, ki so po novi teritorialni ureditvi pripadli sežanskemu okraju. Konferenci je prisostvoval tov. prof. Stanko Mešhar kot zastopnik republiškega odbora društva učiteljev in profesorjev. Na konferenci so podali referate Zadnik Narda, predsednik sveta za prosveto in kulturo, (o delovanju sveta), prof. Mišan Zadaik (o prehodu iz osnovne šole na gimnazijo), tov. Danica Sotler (o šolskem in izvenšolskem delu učitelja), tov. Ida Gez pa o poslovanju s svetom. Isti dan popoldne pa je bil sestanek društva profesorjev in predmetnih učiteljev.

Z. M.

Od Triglavava

Luč in elektrika v Brkinih

V nedeljo je zasvetila na Pregarju električna luč, za kaka dva tedna pa bo zasvetila še v Hujah in na Gabrku. S tem bo dokončana elektrifikacija Brkinov, ki je začela lani. Vse priznanje je treba ob tej priložnosti dati sežanskemu okrajnemu LO in kolektivu sežanskega električnega podjetja, ki so se potrudili, da so Brkini končno dobili elektriko, na katero so tako dolgo in nestrpno čakali.

Svečanosti na Pregarju se je udeležil predsednik sežanskega okrajnega LO tov. Ovčarič skupno z zastopniki in delavci podjetja. Od občinskega ljudskega odbora Podgrad je bil prisoten le domačin, ki pa redno prihaja vsako nedeljo v svojo vas. Čudno, da ni prišel še

kdo drugi, saj ni bilo še videti na Pregarju, odkar obstaja občinski odbor v Podgradu, ne predsednika in niti tajnika. Ob taki priložnosti bi vendar lahko prišli v vas, za katero je bil ta dan res zgodovinskega pomena.

Vse navzoče goste in ljudstvo je pozdravil tajnik kmetijske zadruga tov. Jože Bušinar, ki je poudaril važnost dogodka. Za njim je govoril tov. Ovčarič o važnih vprašanjih teh krajev in o naporih okrajnega odbora za njihovo rešitev. Omenil je tudi stališče Jugoslavije glede Tržaškega vprašanja in šovinistično ter sovražno politiko italijanskih krogov do Jugoslavije in samega Trsta. Navzoči so z velikim zanimanjem sledili besedam govornika in mu priključevali. Po zaključeni slavnosti se je tovariš predsednik več časa zadržal v osebnem in prijateljskem razgovoru z domačinom pred zadrugnim domom in v šoli, kjer so gostom in delavcem zaposlenim pri elektrifikaciji predložili večerjo. Tovariš Frane Bušinar, stoočstotni invalid Pregarja, ki je v NOB popolnoma izgubil vid, je po večerji zaigral na harmoniko nekaj partizanskih in narodnih napევov. V dvorani pa so po zborovanju igrali domači godci, da se je v veselem razpoloženju zavrtelo staro in mlado.

Ker bo, kot že omenjeno, v kratkem dokončana elektrifikacija Brkinov in dela Slovenske Istre, ki spada sedaj pod sežanski okraj, objavljamo nekaj podatkov o delu in denarni vrednosti izvršenega dela.

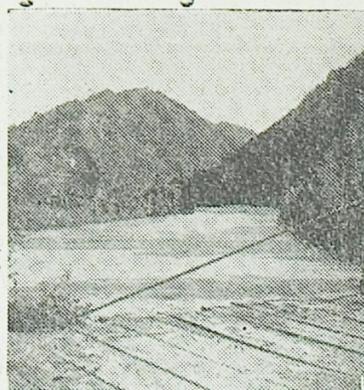
Okrajni LO v Sežani je na svojo iniciativo in na pobudo bivšega oblastnega odbora začel z elektrifikacijo leta 1951 in to brez investicijskih, z lastnimi sredstvi in samopriskevki kmetov iz vasi. Z dobro voljo ljudi in aktivnostjo okrajnega odbora je bilo leta 1951 postavljenih daljnovodov 10 KV v dolžini 16.070 metrov, nizkega omrežja v dolžini 22.342 metrov, zgrajeni dve trafopostaji z notranjo opremo, nameščenih 727 luči z vsem, kar spada zraven. Skupna vrednost dela je bila 22.089.170 din. S tem delom je dobilo električno luč 14 vasi v okraju.

Elektrifikacijska dela so nadaljevali v letu 1952 in prav tako z lastnimi sredstvi elektrificirali 10 vasi v Slovenski Istri. Bilo je postavljenega 5 km daljnovoda, 12 km omrežja in zgrajena ena trafopostaja. Vrednost novogradenj z lastnimi sredstvi je znašala 14.500.405 dinarjev.

Od vlade LR Slovenije je okrajni LO prejel 5 milijonov investicij in je s temi nadaljeval novogradnje in sicer na Pregarju v vrednosti 1.479.132 din, v Hujah do sedaj 729.809 din, na Gabrku do sedaj 533.913 in trafopostaja z notranjo opremo 520.000 din.

Nadaljujejo z deli v Slovenski Istri in sicer postavljajo daljnovod Črnikal—Gračiče v dolžini 4500 metrov, omrežje trafopostaje za Gračiče v dolžini 12.000 metrov, daljnovod Obro—Golac v dolžini 3500 metrov, omrežje Golac in Poljane v dolžini 4500 metrov. Gradijo tudi eno trafopostajo z notranjo opremo.

A. B.

NARASLA IDRRIJA

Ob zadnjem močnem deževju in nalivih so vse reke in potoki zelo narasli. Slika prikazuje naraslo Idrijo, ki je preplavila celo travnike desno in levo od struge.

Uspešen zbor volivcev pri Škocijanu-Sv. Tomažu

Uredništvo je dobilo daljši dopis o zboru volivcev pri Sv. Tomažu-Skocijanu s prošnjo, da bi ga objavilo v celoti. Dopisniku bo v zadoščenju, ko bo videl, da smo njegovi želji ustregli, ker mu je veliko na tem, da bi žene sodelovale pri ljudski oblasti.

Dne 9. oktobra smo imeli pri nas uspešen zbor volivcev s številno udeležbo, čeprav smo sedaj v največjem jesenskem delu pri grozdu in vinu. Opazili smo, da je bilo prisotnih premalo naših žena. To pomeni, da se že vedno držijo stariga, ko je bila žena dvakrat sužnja: prvič sužnja izkoriščevalcev, ki so nam vladali, drugič sužnja marsikateremu mlaku, ki je imel sebe za vse in ženo za nič. V NOB je žena dekazala, da je sposobna biti moškemu ob strani v vsaki zadevi in je tako dosegla enakopravnost.

V svoje pravice, ki so enake za vse kot za moškega pa danes naše

ŠIRITE

»Slovenski Izdanc«

žene se težko venjamejo. Se vedno se jih drži staro in mislijo, da morajo opravljati samo razna hišna dela kot: čistiti, prati in bišico pametiti, vse ostalo pa ni njihova skrb. Ker mislim, da bi se morala za boljše bodočnost skupnosti zanimati tudi žene, bi svetoval mo-

Okrajni odbor SIAU Koper

priporoča svojim članom, naj v predkongresnem tekmovanju za VI. kongres KPJ vložijo vse svoje sile za izvršitev vseh nalog pri ustvarjanju boljše prihodnosti, ki se zanjo tako vztrajno bori naša Partija pod vodstvom ljubljenelega maršala Tita

do Jadrana

Teden Rdečega Križa na Postojnskem

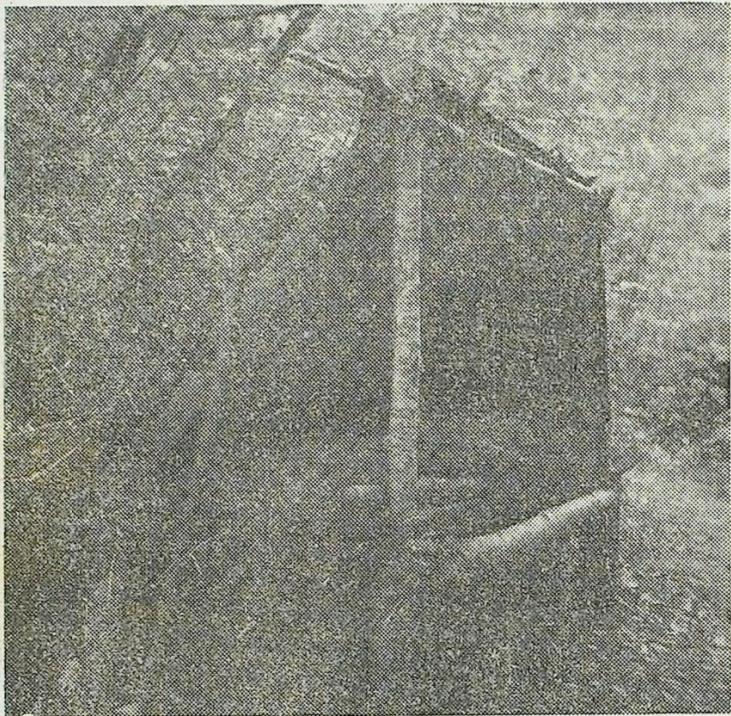
Že več časa pred Tedom Rdečega križa je bilo vse članstvo RK v postojnskem okraju razgibano. Povsod so pripravljali sporede za čim dostojnejšo proslavo tega dne. Vsi občinski in vaški odbori so imeli seje in so izdelali podrobne sporede. Zato je teden tudi prav dobro uspel. Skoro ni bilo kraja, kjer ne bi bilo predavanja in to tudi v najoddaljenejših vaseh. Pri predavanjih so sodelovali zdravniki, zdravstveni kader, učiteljsvo in babice. Preobširno bi morali poročati, če bi hoteli omeniti vse, zato navajamo le predavanja na Rakeku, ki se ga je udeležilo nad 300 ljudi. Tovariš dr. Pušenjak je govoril o pomenu in nalogah Rdečega križa, nakar so predvajali film o nastanku RK.

Tudi po šolah so bila predavanja, ker ima RK svoj podmladek na

vseh šolah. Razumevanje so pokazale trgovine in podjetja, ki so okusno okrasila izložbena okna. Nadvse lepo je bila okrašena izložba Državne založbe v Postojni. Bilo pa je tudi nekaj trgovin, ki so odklanjale sprejem plakatov in prodajo listkov za prostovoljne prispevke. Take trgovine bi bilo dobro javno ožigosati, ker se ne zavedajo velikega pomena RK.

Ob zaključku tedna so bile razne prireditve, tako je mestni odbor RK v Postojni imel uspelo prireditev v dvorani Jamske restavracije. Res da je bila dvorana precej napolnjena, toda smo vseeno pogrešali še mnogo takih, ki bi morali podpreti tako prireditve.

Vsem, ki so na kakršenkoli način sodelovali pri Tedom RK, izreka okrajni odbor RK v Postojni najlepšo zahvalo. **Vlado**

Kdo se ne spominja tiste lepe narodne pesmi: »Oglarček, oglarček mora bit' moj...« — Ne vemo, kako bo to sprejela kaka mestna gospodična, ko bo videla, v kakšni postelji spi oglarček. No, mi vemo, da je tudi s tako zadovoljen in sladko zaspi po završenem delu, posebno takrat, ko ni nevarnosti, da bi kopa pregorela.

Knežak na Pivki

Te dni so v Knežaku razrite skoro vse ceste in moraš preskakovati jarkove, če hočeš od doma Lotli so se zelo resno obnavljanja vodovodne napeljave. Do sedaj je bilo na novo napeljanih do hiš 334 metrov cevi, 70 metrov pa je bilo napravljenih novih jarkov. Vse je opravljeno izključno prostovoljno. Vaščani so se tokrat zelo izkazali, saj so do sedaj opravili že okoli 5000 ur prostovoljnega dela. Najboljši je tov. Amdey Sajm, član občinskega LO, ki vodi vsa dela. Je zelo priljubljen pri ljudeh in je član odbora že vsa leta po osvoboditvi.

Delo, ki ga bodo še opravili pri obnovi vodovodne napeljave, bo stalo 1.000.000 dinarjev, vendar bodo imeli le okoli 300.000 din. stroškov.

Na novo so prepreskali tudi stavbo občinskega LO in bodo napeljali tudi vodo, ki je do sedaj ni bilo. Tudi v vse občinske gostinske obrate in v mesnico, ki so jo lepo preuredili, bodo napeljali vodo.

Vse priznanje zaslužijo tako člani občinskega LO frontovci, ker se zavedajo, kako je treba sodelovati in delati, če hočemo doseči uspehe. Volivcem v Knežaku, Koritnicah, Strmihljah in Baču pač ne bo težko izbrati bodoče člane občinskega odbora.

Za obnovo dvorane prosvetnega doma so dali 180.000 din. Je zelo lepa in primerna za razne manjše nastope. Ko bodo preuredili oder, pa bodo lahko nastopale tudi večje skupine.

Mladina in pionirji pripravljajo igr »Snežuljčica«, ki jo nameravajo igrati v tej sezoni. Režirata učitelja av. Vojšek Benulič in Viktor Nemec.

Pozimi bomo imeli tri vrste čajev: partijskega, splošnoizobraževalnega in predvojaškega. **Vlado**

OB TRGATVI V BRDIH

Ob trgatvi je v Brdih res lepo. Pa ne samo ob trgatvi. Od zgodnjih pomladanskih očesnj do jesenskega grozdja nam ne zmanjka sočnega sadja.

Občutne suše v Brdih ni bilo le sem pa tja sta nas nadlegovali toča in sodra. Skozi leto smo torej prešli še kar dobro brez večjih elementarnih nesreč.

Sedaj oživljajo naša Brda rože — vrtnice in raznovrstno drugo jesensko cvetje, da je pri nas kot pomlad. Najzlahabnejša roža in nje duhteči cvet pa je trtica ter nje bogati sladki sad — grozdje.

V trgatvi smo. Mnogi so zgodnje sladko grozdje potrgali že od srede septembra naprej. Obrali smo tudi tisto, ki ga je poškodovala toča. Glavno, splošno trgatvev pa se začne šele sedaj v oktobru.

Zamišljen stopa kmet po vinogradu, opazuje in precenjuje, koliko bo grozdja, da bo vedel pripraviti dovolj posode in sodov. Če pride do obložene trte, mu bušne radosten nasmeje čez obraz kot našemu prosvetnemu delavcu, ko vstopi v dvorano, kjer ga neustopno čaka po izobrazbi hrepeneča množica. Če pa vidi gnilo začrnelo grozdje, se mu obraz zresni. Sklop je storjen.

»Ta in ta dan se pripravite, pravi družini, nabrusite fovečke, pipe in britvice!«

In obendimčič, fantje in dekleta, oboji razigranih lic, so že pripravljene z brenčami, čaji in ornami, da odkorakajo med brajde in plante. Kmalu se iz zelenja začli brez-

Idrsko - napredna vas na Tolminskem

Idrsko je že od preteklih let znana napredna vas. Saj ima že staro prosvetno društvo, KDZ in drugo. V letošnjem letu je bila v tej vasi kulturno-prosvetna dejavnost velika v primeru z drugimi vasi. Priredili so pet kulturnih prireditev ednostno pet odrskih del, torej lepo število za delovno kmečko vas. To jesen pa imajo v programu praznovanje 50-letnice obstoja šole. Pravičljavo pa se tudi na proslavo 50-letnice ustanovitve kulturno-prosvetnega društva. Imajo že program, kako bodo prikazali dejavnost društva v vseh 50-letjih.

Kot prvo obdobje tega društva bodo odrsko prikazali delo od ustanovitve društva, t. j. 1903. da prve svetovne vojne 1914, ki je bilo bralno-društvenega značaja. Drugo obdobje bo zajemalo čas, po prvi svetovni vojni do leta 1927, ko je bilo od fašistične Italije društvo ukinjeno. Tretje obdobje bo obsegalo čas med NOB, ko se je začelo društvo ilegalno ponono prebujati. Četrto obdobje bo obsegalo čas, od osvoboditve do danes.

Kar se tiče gospodarske strani je Idrsko tudi delovno. V tem letu so zgradili na svoji planini vodovod, ki so zanj delali 1500 ur. Vsa nestrokovna dela so vaščani napravili sami. Vedo so že uporabljali zadnja dva leti plensarstva. Končali pa niso še z delom betonskih

Gostovanje Jeseničanov v Tolminu

V soboto in nedeljo so gostovali v Tolminu Jeseničani s trodejanko: »Inspektor na obisku.« Zanimanje za nastop jeseniškega gledališča je bilo veliko, kar je pokazala številna udeležba ljudstva.

Igralci so nastopili življenjsko posebno in drugi polovici igre. Zelo prepričevalno je svojo vlogo igrala gospa Berling ter njen sin Eric, ki mu je bila dodeljena še posebno težka vloga.

Omeniti bi pa nezadovoljivo delovanje električnega toka, ki je med predstav enostavno zmanjkal. Ne bi omenili tega, če bi bil to prvi primer. V Tolminu je to že kar reden pojav: toka zmanjka, ko gospodinja kopa, zmanjka žagarju pri nujnem delu, zmanjka med predstavo, zmanjka pri večerji... Temu bi lahko naredili konec!

Ker sem že pri kritiki, naj polijem še večino tolminske miške publike, ki je prisostvovala predstavi. Ko je nastala v dvorani tema, so začeli prižigati cigarete. Bilo je kot, da vidoš pnižigati zvezde, ko se mračni. Vsa dvorana je bila naenkrat zavita v oblake dima; ki gotovo ni ugodno vplival na nekadične, še manj pa na igralce. Priponim, da se je to vršilo pred očmi gasilcev, ki so dolžni paziti na red in varnost med predstavo. **R. B.**

napajališč, ki jih pa bodo verjetno v jeseni. Zgradili so tudi velik družinski dom, ki pa še ni gotov. Dobil so 1 milijon kredita, da uredijo spodnje prostore, kjer se bodo v jeseni vselile KZ in združna mlekarna. Dvorana pa že služi svojemu namenu od novega leta 1952. V kolikor bo zadostoval kredit in v kolikor bodo dobili novega, ga bodo dokončno izgotovili prihodnje leto. Sami vaščani pa so do sedaj naredili nad 20.000 prostovoljnih delovnih ur. — OF pa je trenutno pasivna in medelavna, za kar je krivo vodstvo OF Idrskega. Lansko leto pa so bili frontovci Idrskega v tekmovavnju v čast 10-letnice JLA na četrtem mestu v Sloveniji, kar je bil lep uspeh. Tolminske in druge vasi si jo lahko zamejo za zg'ed, ker to je vas, ki res razume socialistične težnje vasi. — o — n —

Koncert Volaričevih skladb

V počastitev spomina in odkritja Volaričevega spomenika v Kobaridu, je bil v tolminski kinodvorani koncert Volaričevih skladb. Koncerta se je udeležilo lepo število ljudi, ki so z dolgotrajnim ploskanjem nagradili zelo dobre točke sporeda.

Za to priložnost je govoril predsednik slovenskih skladateljev Matija Bravničar, ki je navzoče seznanil z življenjem in kulturnim delom skladatelja Volariča.

R. B.

Direktorska linija v podjetju »Zidar« v Ilirski Bistrici

Je nekaj podjetij v postojnskem okraju, kjer sindikat nikakor nima tiste vloge, ki mu je namenjena in ga je poudarje direktor popolnoma podredil svoji volji. Okrajna partijska konferenca je odkrila nekaj takih primerov. Tako je v gradbenem podjetju »Zidar« v Ilirski Bistrici. Zaradi neaktivnosti članov sindikata in nebudnosti članov Partije se je oblast direktorja dvignila ne samo nad delavce, marveč tudi nad upravni odbor in delavski svet podjetja. Direktor gospoduje, kot se mu zdi ter sklicuje in vodi po lastni volji seje delavskega sveta in upravnega odbora. Predsednik sindikalne podružnice je samo član kolegija s posvetovalnim glasom, ker ga na seje poziva direktor, pri glasovanju o gospodarskih problemih pa ostane vedno v manjšini. Tudi potrebo po novih volitvah delavskega sveta je odkril direktor, sestavil je kandidato listo in razpisal volitve brez večnosti in sodelovanja predsednika delavskega sveta, še manj pa celotnega kolektiva. Tako je stari predsednik spoznal svojega naslednika že na podpisnem mestu, pri volitvah pa niti sodeloval ni ali jih morda videl in je bil končno razrešen svoje funkcije.

Tudi nagrade v podjetju se delijo po volji direktorja in še par njegovih somišljenikov. Člani sindikata pa samo zakulisno ugotavljajo in komentirajo nepravilnosti, ker se jih v strahu za svojo službo ne upajo iznesti pred kolektiv ali celo direktorja. Poutk so izveleli iz dejstva, da je delavski svet podjetja štel 19 članov, danes pa jih je le še osim. Ostali so bili vsi razrešeni službe ali premeščeni iz podjetja menda po lastnem zakonu uprave podjetja, ki je sobi primerno tolmačilo zakon Ljudske skupščine FLRJ o volitvah v delavske svete in njihove pravice in dolžnosti.

Tudi odpusčanje in premeščanje delavcev in uslužbencev podjetja se vrši brez sodelovanja sindikalne podružnice, ki je kmaj po izvršeni premešitvi delavca — 60%-invalida ugotovila, da je bil dodeljen težškemu delu na kmetizaciji.

Uprava podjetja da je ni smatrala za potrebno, da bi predstavnik sindikalne podružnice in delavskega sveta podjetja sodeloval pri izdelavi tarifnega pravilnika, ki so ga izdelali kar v pisarni.

Delovni kolektiv podjetja se je globoko odlohal, da je stanje pri njih prišlo vsaj v javnost in se bo zato gotovo kmalu popravilo.

Zagarčeva mamica Primorka s Kobariškega

Loka je prijazen in lep trg v Dolnjem Zasavju. Ima lepa polja ob Savi, kjer se doлина odpre. Nad njo se dviga 974 metrov visoko Kozje, a nekoliko dalje Lisca, priljubljena planinska točka.

Zaradi izredno lepe lege in milega podnebja se je trg v zadnjih sedemdesetih letih zelo pomnožil. Zgrajena je bila železnica in važno železniško knožišče v Zidanem mostu. Stevilni železničarji so tu zgradili svoje hiške. Pa še nekaj je zanimivega tu. Sem so se naselili mnogi Primorci in Slovenci iz Benečije. O tem pričajo priimki kot: Fon, Berginc, ...

Pred 83. leti je sem prišla tudi desetletna Terezija Volarič, rojena 4. oktobra 1859 v Smasteh pri Kobaridu, blizu rojstne vasi pesnika Gregorčiča. Njeni starši so se z družino preselili iz Smasti k St. Juriju pri Bregu. Iz St. Jurija se je priženila v Loko k nekdanjemu Mateku, ki je stanoval v sedanjemu Zagarčevi hiši.

Ko sem prišel kot učitelj in primorski rojak v Loko, sem se pozanimal, kdo je Zagarčeva mamica. Sprva me je nekako nezaupno gledala, ker ni vedela, kdo sem. Veselo je bila iznenađena, ko sem ji povedal, da sem njen rojak in mi je potem pripovedovala marsikatero zanimivost v kobariškem narečju, kar je znak, da ni pozabila svojega rojstnega kraja.

Iz mojih otroških let se spominjam, da sem večkrat šla v Kobarid, kjer sem videla tedanjega kaplana in pesnika Simona Gregorčiča. Ko je leta 1866 Avstrija izgubila Benečijo, sem videla, kako se je avstrijska vojska umikala po glavni cesti iz Cedadla skozi Kobarid v Tolmin. Ko sem enkrat obiskala svoj rojstni kraj, sem potovala z vlakom iz Loke na Trbiž. Od tam se šla peš na Višarje in nato čez Predil v Bovac in Kobarid. Pod Klužami je nekdanja avstrijska trdnjava blizu Loga pod Mangantom čez 172 metrov globoko Koritnico. Prebivalci so mi pravili, da so Avstrijci na umiku razrušili ta most in je mnogo Francozov stumoglavilo v prepad. Ko je prijezdil »ta višič« (baje sam Napoleon) se je konj hipoma ustavil. Tedaj je spoznal, v kako nevarnem položaju je bila njegova vojska.

Ker takrat še ni bilo železnice po Soški dolini in Baški grapi, sem nazaj potovala peš čez Cerkljanske hribe do Skofje Loke in od tam z vlakom do doma.

»Kako se počutite sedaj, ko vam je že 93 let?«

»Veste, da me je skoro sram hoditi po Loki, ker me ljudje vedno vprašujejo, koliko sem stara.«

»No, na to pa ste lahko kar ponosna, ker svoja leta tako dobro nosite.«

Ob tem ji je hušknil čez uvela, še vedno sveža lica naših zadovoljstva. Povedala mi je nadalje, da si še sedaj kuha kar sama, pri naša drvi, pere, vdeva nit v šivanjo in tudi po hiši še kaj malega pobrklija. Le sliši večasih bolj slabo.

Ločani, njeni rojaki in sorodniki ji želimo, da bi tako zdrava dočakala stoletnico.

Izkoristite prijetne jesenske dneve ob slavnem morju!

ELEGANTNO OPREMLJEN HOTEL »TRIGLAV«

V KOPRU

vam nudi po ugodnih cenah udobno opremljene sobe in odlično prehrano. Člani sindikatov imajo pri izrabljanju letnega dopusta 60% popust. Vsako soboto in nedeljo ples. Najrazličnejša izbira toplih in mrzlih jedil ter vsakovrstnih pijač.

ZGODOVINSKA RAZSTAVA V KOPRU

SLOVENCINI NA JADRANU

Zgodovina nas uči, da so se Slovenci prebili do Jadrana nekako pred 1300 leti. Od tistega časa, ki je v mraznem se zavil v tempo, le na tem močno izpostavljenem ozemlju težak boj, ki ga b'juje slovenski človek za svoj obstanek. Bogate zemlje ob morju, ki nam daje olje, dobra vina in sol in je obenem važna prometna žila za trgovino, ki iz vašehjših gospodarstev središč nenadoma utira nova pota, si lasajo kar po vrsti Franki, Benečani, nemški vojvoda, patriar-

1. Fašistična Italija si je tudi na tem ozemlju prizadevala, da slovenskega človeka iztrga iz njegovega kulturno vredni. Slovenskemu okroju se pljuvali v obraz, če se je zdržnik spregovoriti besedico v svojem materinem jeziku. V takem položaju ne more biti več govora o kakšni znanstveni dejavnosti, ali pa recimo o proučevanju svoje lastne zgodovine. Rana, ki so jo nam razdrapali fašisti, pa gre še mnogo nazaj. 2. Ali so bili slovenskim znanstvenikom že kdaj res dostopni zgodovinski arhivi v Trstu, Kopru in Piranu, ki vsebujejo važne listine za zgodovino slovenskega naroda? Dr. France Krs, ki je pred Avstrijo nekaj časa služboval na uradnihihi v Kopru, je imel stalno za petami italijanskega iredentiste, same avstrijske oblasti pa so ga uvrščale med politično nezanesljive Slovence.

3. Če Italijanski iredentistični zgodovinarjev dr. Pietro Kandler je Slovence gledal z očiščili idiolisimski, svojo znano zbirko listin o Trstu ter Istri, ki je znana pod imenom »Codice diplomatico istriano«, je utaknil le to, kar je bilo v skladu z njegovim šovinističnim naziranjem. Listine, ki so važne za zgodovino Slovencev in jih kot take javnost še ni dovolj poznala, je naravno izločeval. Zgodovina Istre in Trsta se je tako spremenila zgolj v zgodovino Rimljanov ter Italijanov. Italijanski iredentistični zgodovinarji že nad 100 let črpaajo iz Kandlerjeva. Tako se je med mnogimi Italijani ukoreninilo mnenje, da Slovenci niso bili nikdar nič in o naši preteklosti sploh nitišar ne vedo (razen tega seveda, da je nadvojvoda Ivan leta 904 sprejel v Rižani na izgnanost Slovencev iz plodne zemlje v bližini mesta).

4. Oče Italijanski iredentistični zgodovinarjev dr. Pietro Kandler je Slovence gledal z očiščili idiolisimski, svojo znano zbirko listin o Trstu ter Istri, ki je znana pod imenom »Codice diplomatico istriano«, je utaknil le to, kar je bilo v skladu z njegovim šovinističnim naziranjem. Listine, ki so važne za zgodovino Slovencev in jih kot take javnost še ni dovolj poznala, je naravno izločeval. Zgodovina Istre in Trsta se je tako spremenila zgolj v zgodovino Rimljanov ter Italijanov. Italijanski iredentistični zgodovinarji že nad 100 let črpaajo iz Kandlerjeva. Tako se je med mnogimi Italijani ukoreninilo mnenje, da Slovenci niso bili nikdar nič in o naši preteklosti sploh nitišar ne vedo (razen tega seveda, da je nadvojvoda Ivan leta 904 sprejel v Rižani na izgnanost Slovencev iz plodne zemlje v bližini mesta).

5. Oče Italijanski iredentistični zgodovinarjev dr. Pietro Kandler je Slovence gledal z očiščili idiolisimski, svojo znano zbirko listin o Trstu ter Istri, ki je znana pod imenom »Codice diplomatico istriano«, je utaknil le to, kar je bilo v skladu z njegovim šovinističnim naziranjem. Listine, ki so važne za zgodovino Slovencev in jih kot take javnost še ni dovolj poznala, je naravno izločeval. Zgodovina Istre in Trsta se je tako spremenila zgolj v zgodovino Rimljanov ter Italijanov. Italijanski iredentistični zgodovinarji že nad 100 let črpaajo iz Kandlerjeva. Tako se je med mnogimi Italijani ukoreninilo mnenje, da Slovenci niso bili nikdar nič in o naši preteklosti sploh nitišar ne vedo (razen tega seveda, da je nadvojvoda Ivan leta 904 sprejel v Rižani na izgnanost Slovencev iz plodne zemlje v bližini mesta).

6. Oče Italijanski iredentistični zgodovinarjev dr. Pietro Kandler je Slovence gledal z očiščili idiolisimski, svojo znano zbirko listin o Trstu ter Istri, ki je znana pod imenom »Codice diplomatico istriano«, je utaknil le to, kar je bilo v skladu z njegovim šovinističnim naziranjem. Listine, ki so važne za zgodovino Slovencev in jih kot take javnost še ni dovolj poznala, je naravno izločeval. Zgodovina Istre in Trsta se je tako spremenila zgolj v zgodovino Rimljanov ter Italijanov. Italijanski iredentistični zgodovinarji že nad 100 let črpaajo iz Kandlerjeva. Tako se je med mnogimi Italijani ukoreninilo mnenje, da Slovenci niso bili nikdar nič in o naši preteklosti sploh nitišar ne vedo (razen tega seveda, da je nadvojvoda Ivan leta 904 sprejel v Rižani na izgnanost Slovencev iz plodne zemlje v bližini mesta).

7. Oče Italijanski iredentistični zgodovinarjev dr. Pietro Kandler je Slovence gledal z očiščili idiolisimski, svojo znano zbirko listin o Trstu ter Istri, ki je znana pod imenom »Codice diplomatico istriano«, je utaknil le to, kar je bilo v skladu z njegovim šovinističnim naziranjem. Listine, ki so važne za zgodovino Slovencev in jih kot take javnost še ni dovolj poznala, je naravno izločeval. Zgodovina Istre in Trsta se je tako spremenila zgolj v zgodovino Rimljanov ter Italijanov. Italijanski iredentistični zgodovinarji že nad 100 let črpaajo iz Kandlerjeva. Tako se je med mnogimi Italijani ukoreninilo mnenje, da Slovenci niso bili nikdar nič in o naši preteklosti sploh nitišar ne vedo (razen tega seveda, da je nadvojvoda Ivan leta 904 sprejel v Rižani na izgnanost Slovencev iz plodne zemlje v bližini mesta).

8. Oče Italijanski iredentistični zgodovinarjev dr. Pietro Kandler je Slovence gledal z očiščili idiolisimski, svojo znano zbirko listin o Trstu ter Istri, ki je znana pod imenom »Codice diplomatico istriano«, je utaknil le to, kar je bilo v skladu z njegovim šovinističnim naziranjem. Listine, ki so važne za zgodovino Slovencev in jih kot take javnost še ni dovolj poznala, je naravno izločeval. Zgodovina Istre in Trsta se je tako spremenila zgolj v zgodovino Rimljanov ter Italijanov. Italijanski iredentistični zgodovinarji že nad 100 let črpaajo iz Kandlerjeva. Tako se je med mnogimi Italijani ukoreninilo mnenje, da Slovenci niso bili nikdar nič in o naši preteklosti sploh nitišar ne vedo (razen tega seveda, da je nadvojvoda Ivan leta 904 sprejel v Rižani na izgnanost Slovencev iz plodne zemlje v bližini mesta).

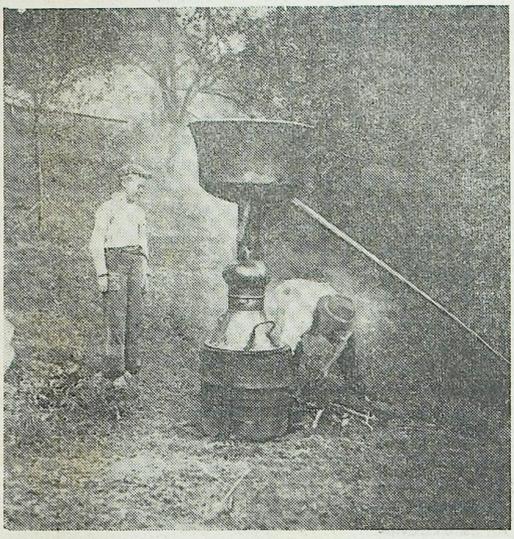
9. Oče Italijanski iredentistični zgodovinarjev dr. Pietro Kandler je Slovence gledal z očiščili idiolisimski, svojo znano zbirko listin o Trstu ter Istri, ki je znana pod imenom »Codice diplomatico istriano«, je utaknil le to, kar je bilo v skladu z njegovim šovinističnim naziranjem. Listine, ki so važne za zgodovino Slovencev in jih kot take javnost še ni dovolj poznala, je naravno izločeval. Zgodovina Istre in Trsta se je tako spremenila zgolj v zgodovino Rimljanov ter Italijanov. Italijanski iredentistični zgodovinarji že nad 100 let črpaajo iz Kandlerjeva. Tako se je med mnogimi Italijani ukoreninilo mnenje, da Slovenci niso bili nikdar nič in o naši preteklosti sploh nitišar ne vedo (razen tega seveda, da je nadvojvoda Ivan leta 904 sprejel v Rižani na izgnanost Slovencev iz plodne zemlje v bližini mesta).

10. Oče Italijanski iredentistični zgodovinarjev dr. Pietro Kandler je Slovence gledal z očiščili idiolisimski, svojo znano zbirko listin o Trstu ter Istri, ki je znana pod imenom »Codice diplomatico istriano«, je utaknil le to, kar je bilo v skladu z njegovim šovinističnim naziranjem. Listine, ki so važne za zgodovino Slovencev in jih kot take javnost še ni dovolj poznala, je naravno izločeval. Zgodovina Istre in Trsta se je tako spremenila zgolj v zgodovino Rimljanov ter Italijanov. Italijanski iredentistični zgodovinarji že nad 100 let črpaajo iz Kandlerjeva. Tako se je med mnogimi Italijani ukoreninilo mnenje, da Slovenci niso bili nikdar nič in o naši preteklosti sploh nitišar ne vedo (razen tega seveda, da je nadvojvoda Ivan leta 904 sprejel v Rižani na izgnanost Slovencev iz plodne zemlje v bližini mesta).

FASIZEM TER NOB

Vasika slovenske vas je imela svoje ljudi v zaporih ter konfinaciji. Leta 1932 imamo na Koprskem množično demonstracijo proti fašizmu. Proti fašistična tehnika v Gabrovici je razmožila ob tej priliki več tisoč proti fašističnih letakov. V pozni jeseni leta 1941 dobijo nekateri komunisti v Rižani vezo z OF. Od tedaj se OF vedno bolj krepi. Od 11. IV. 1943 delujeta tu okrajni komite KPS za Slovensko Istrro ter okrajni odbor OF za isto ozemlje. Po 8. septembra prihajata tudi tu do množičnega upora proti nacifasizmu. Ohranjen železni zaboj, v katerem je bil za časa NOB arhiv okrajnega odbora OF, nam kaže, da so znašli naši aktivisti dobro hraniti temeljne politične listine. Številne listine nam nadalje kažejo, kaj je pomenila NOB v slovenskem delu Istre. Vsekar je zanimivo, da je okrajni odbor OF zaupal vsa ozemlja od Dragonje do Domja, Boršta ter Ricmanj pri Trstu, vključeval v svojo organizacijo Maši Kras ter slovenske kraje vse do Rakičevca, zajel je namreč Slovensko Istrro v najširšem pomenu besede.

Razstava nam skuša pokazati življenje ter boj Slovencev na Jadrani vsaj v grobih potezah od naselitve pa vse do današnjih dni. Ta razstava bo pomagala lep korak naprej v izpolnjevanju našega krstovskega zgodovinskega kakor tudi muzeja v Kopru.

Zganjekulha v Brkinih

KRNICE NAD IDRIO - kraj, kjer so nacisti obglavili dva partizana, obiskujejo številni borci

»Boš narod moj, ki bivaš tod, boš v duši čvrst?«
Da osvežam spomin na junštva, ki so jih bili zmolaž samo partizani, pišem tebe vrstice. Saj ni, da bi moral ponavljati to, kar je že brigade, naj bi ukrotilo v ljudih misel na svobodo. Tri dni je takrat ležal gost dim v dolini Idrije. V tem dimu so bili — žulji in pridnost številnih rodov, ki so se nad tisoč let obdelovali zemljo, go gnolji z znajem in spojem, postavljali hiše, jih prenavljali, večali in silišle. Navzgorjal so iz leta v leto boljše življenjske pogoje.

Kar pomislimo na tiste dni in na bolečine naših ljudi, ko so videli, kako požarni plameni uničujejo imetje in domove in se vprašajo z Zupančičem: »Boš narod moj, ki bivaš tod, boš v duši čvrst?«
Le prisostvujmo prizoru na Reki pri Cerknem, ko cinični nacisti sporočijo domačinom, naj v eni uri poberejo iz hiš, kar morejo, ker bodo potem vse zažgali. Ljudje so res vlačili z nadčloveškimi napori opravila. Naenkrat pa pridivili odnedej dva tovorna avtomobila. Na povzleč nemškega komandanta naložijo vojaki vse pohištvo na avtomobila in med zverinskimi krohotanjem odhajajo. Plameni pa medtem uničujejo hiše, hleva, kozoze, kleti in senike.

Le zamislimo se, kako je bilo Grosiavemu Jožetu — invalidu iz prve svetovne vojne, ko je ugledal, da mu gori hiša, ki jo je dal postaviti z denarjem, ki ga je zaelužil z delom svojih rok. Pustil je delo in odhitel domov, da bo rešil, če se bo dalo, tisto skromno opravilo in nekaj denarja, ki ga je bil pripravil. Podivjani nacisti je planil za njim v hišo. Ko je videl, da je Jože izvelkel denar iz mekega skrivališča, je planil k njemu in mu ga hotel izgrabit. Med njima je nastala borba, v kateri je Jože podlegel. Rezek pok in zgrudil se je v krvi pri malih vratih. Nacist je zadovoljno zohotal, Jožeta pa so še živega zapeli plameni gorote hiše. Našel sem dva dni potem zagleden trup pod ruševinami. Tako hudo me je pretreslo v duši, da sem se resno bal, da se bo v meni vse pomogalo.

Oživimo spomin na dva hrabra boreca Vojkove brigade, ki so ju pri Sedaju na Krnicah zverinsko mučili in nato obglavili. Morala sta v pozoru stati v veži te kmečke hiše. Nacisti, ki so prihajali so ju z bajonetmi zbadali v život, v glavo, v oči in med grohotom vpraševali: »Kje imata svobodo! Kje imata Tita? Smrt fašizem in podobno. Očividno mi je pravil, da sta bila tako izbrpana, da se nista več zavedala. Pograbili so ju in vlekli pod hišo, kjer je bil velik česnjevi parobek. Eden ni mogel več hoditi, zato ga je vojak sunil od zadaj in

staviti z denarjem, ki ga je zaelužil z delom svojih rok. Pustil je delo in odhitel domov, da bo rešil, če se bo dalo, tisto skromno opravilo in nekaj denarja, ki ga je bil pripravil. Podivjani nacisti je planil za njim v hišo. Ko je videl, da je Jože izvelkel denar iz mekega skrivališča, je planil k njemu in mu ga hotel izgrabit. Med njima je nastala borba, v kateri je Jože podlegel. Rezek pok in zgrudil se je v krvi pri malih vratih. Nacist je zadovoljno zohotal, Jožeta pa so še živega zapeli plameni gorote hiše. Našel sem dva dni potem zagleden trup pod ruševinami. Tako hudo me je pretreslo v duši, da sem se resno bal, da se bo v meni vse pomogalo.

Le zamislimo se, kako je bilo Grosiavemu Jožetu — invalidu iz prve svetovne vojne, ko je ugledal, da mu gori hiša, ki jo je dal postaviti z denarjem, ki ga je zaelužil z delom svojih rok. Pustil je delo in odhitel domov, da bo rešil, če se bo dalo, tisto skromno opravilo in nekaj denarja, ki ga je bil pripravil. Podivjani nacisti je planil za njim v hišo. Ko je videl, da je Jože izvelkel denar iz mekega skrivališča, je planil k njemu in mu ga hotel izgrabit. Med njima je nastala borba, v kateri je Jože podlegel. Rezek pok in zgrudil se je v krvi pri malih vratih. Nacist je zadovoljno zohotal, Jožeta pa so še živega zapeli plameni gorote hiše. Našel sem dva dni potem zagleden trup pod ruševinami. Tako hudo me je pretreslo v duši, da sem se resno bal, da se bo v meni vse pomogalo.

Oživimo spomin na dva hrabra boreca Vojkove brigade, ki so ju pri Sedaju na Krnicah zverinsko mučili in nato obglavili. Morala sta v pozoru stati v veži te kmečke hiše. Nacisti, ki so prihajali so ju z bajonetmi zbadali v život, v glavo, v oči in med grohotom vpraševali: »Kje imata svobodo! Kje imata Tita? Smrt fašizem in podobno. Očividno mi je pravil, da sta bila tako izbrpana, da se nista več zavedala. Pograbili so ju in vlekli pod hišo, kjer je bil velik česnjevi parobek. Eden ni mogel več hoditi, zato ga je vojak sunil od zadaj in

staviti z denarjem, ki ga je zaelužil z delom svojih rok. Pustil je delo in odhitel domov, da bo rešil, če se bo dalo, tisto skromno opravilo in nekaj denarja, ki ga je bil pripravil. Podivjani nacisti je planil za njim v hišo. Ko je videl, da je Jože izvelkel denar iz mekega skrivališča, je planil k njemu in mu ga hotel izgrabit. Med njima je nastala borba, v kateri je Jože podlegel. Rezek pok in zgrudil se je v krvi pri malih vratih. Nacist je zadovoljno zohotal, Jožeta pa so še živega zapeli plameni gorote hiše. Našel sem dva dni potem zagleden trup pod ruševinami. Tako hudo me je pretreslo v duši, da sem se resno bal, da se bo v meni vse pomogalo.

Le zamislimo se, kako je bilo Grosiavemu Jožetu — invalidu iz prve svetovne vojne, ko je ugledal, da mu gori hiša, ki jo je dal postaviti z denarjem, ki ga je zaelužil z delom svojih rok. Pustil je delo in odhitel domov, da bo rešil, če se bo dalo, tisto skromno opravilo in nekaj denarja, ki ga je bil pripravil. Podivjani nacisti je planil za njim v hišo. Ko je videl, da je Jože izvelkel denar iz mekega skrivališča, je planil k njemu in mu ga hotel izgrabit. Med njima je nastala borba, v kateri je Jože podlegel. Rezek pok in zgrudil se je v krvi pri malih vratih. Nacist je zadovoljno zohotal, Jožeta pa so še živega zapeli plameni gorote hiše. Našel sem dva dni potem zagleden trup pod ruševinami. Tako hudo me je pretreslo v duši, da sem se resno bal, da se bo v meni vse pomogalo.

Oživimo spomin na dva hrabra boreca Vojkove brigade, ki so ju pri Sedaju na Krnicah zverinsko mučili in nato obglavili. Morala sta v pozoru stati v veži te kmečke hiše. Nacisti, ki so prihajali so ju z bajonetmi zbadali v život, v glavo, v oči in med grohotom vpraševali: »Kje imata svobodo! Kje imata Tita? Smrt fašizem in podobno. Očividno mi je pravil, da sta bila tako izbrpana, da se nista več zavedala. Pograbili so ju in vlekli pod hišo, kjer je bil velik česnjevi parobek. Eden ni mogel več hoditi, zato ga je vojak sunil od zadaj in

staviti z denarjem, ki ga je zaelužil z delom svojih rok. Pustil je delo in odhitel domov, da bo rešil, če se bo dalo, tisto skromno opravilo in nekaj denarja, ki ga je bil pripravil. Podivjani nacisti je planil za njim v hišo. Ko je videl, da je Jože izvelkel denar iz mekega skrivališča, je planil k njemu in mu ga hotel izgrabit. Med njima je nastala borba, v kateri je Jože podlegel. Rezek pok in zgrudil se je v krvi pri malih vratih. Nacist je zadovoljno zohotal, Jožeta pa so še živega zapeli plameni gorote hiše. Našel sem dva dni potem zagleden trup pod ruševinami. Tako hudo me je pretreslo v duši, da sem se resno bal, da se bo v meni vse pomogalo.

Le zamislimo se, kako je bilo Grosiavemu Jožetu — invalidu iz prve svetovne vojne, ko je ugledal, da mu gori hiša, ki jo je dal postaviti z denarjem, ki ga je zaelužil z delom svojih rok. Pustil je delo in odhitel domov, da bo rešil, če se bo dalo, tisto skromno opravilo in nekaj denarja, ki ga je bil pripravil. Podivjani nacisti je planil za njim v hišo. Ko je videl, da je Jože izvelkel denar iz mekega skrivališča, je planil k njemu in mu ga hotel izgrabit. Med njima je nastala borba, v kateri je Jože podlegel. Rezek pok in zgrudil se je v krvi pri malih vratih. Nacist je zadovoljno zohotal, Jožeta pa so še živega zapeli plameni gorote hiše. Našel sem dva dni potem zagleden trup pod ruševinami. Tako hudo me je pretreslo v duši, da sem se resno bal, da se bo v meni vse pomogalo.

Oživimo spomin na dva hrabra boreca Vojkove brigade, ki so ju pri Sedaju na Krnicah zverinsko mučili in nato obglavili. Morala sta v pozoru stati v veži te kmečke hiše. Nacisti, ki so prihajali so ju z bajonetmi zbadali v život, v glavo, v oči in med grohotom vpraševali: »Kje imata svobodo! Kje imata Tita? Smrt fašizem in podobno. Očividno mi je pravil, da sta bila tako izbrpana, da se nista več zavedala. Pograbili so ju in vlekli pod hišo, kjer je bil velik česnjevi parobek. Eden ni mogel več hoditi, zato ga je vojak sunil od zadaj in

staviti z denarjem, ki ga je zaelužil z delom svojih rok. Pustil je delo in odhitel domov, da bo rešil, če se bo dalo, tisto skromno opravilo in nekaj denarja, ki ga je bil pripravil. Podivjani nacisti je planil za njim v hišo. Ko je videl, da je Jože izvelkel denar iz mekega skrivališča, je planil k njemu in mu ga hotel izgrabit. Med njima je nastala borba, v kateri je Jože podlegel. Rezek pok in zgrudil se je v krvi pri malih vratih. Nacist je zadovoljno zohotal, Jožeta pa so še živega zapeli plameni gorote hiše. Našel sem dva dni potem zagleden trup pod ruševinami. Tako hudo me je pretreslo v duši, da sem se resno bal, da se bo v meni vse pomogalo.

Le zamislimo se, kako je bilo Grosiavemu Jožetu — invalidu iz prve svetovne vojne, ko je ugledal, da mu gori hiša, ki jo je dal postaviti z denarjem, ki ga je zaelužil z delom svojih rok. Pustil je delo in odhitel domov, da bo rešil, če se bo dalo, tisto skromno opravilo in nekaj denarja, ki ga je bil pripravil. Podivjani nacisti je planil za njim v hišo. Ko je videl, da je Jože izvelkel denar iz mekega skrivališča, je planil k njemu in mu ga hotel izgrabit. Med njima je nastala borba, v kateri je Jože podlegel. Rezek pok in zgrudil se je v krvi pri malih vratih. Nacist je zadovoljno zohotal, Jožeta pa so še živega zapeli plameni gorote hiše. Našel sem dva dni potem zagleden trup pod ruševinami. Tako hudo me je pretreslo v duši, da sem se resno bal, da se bo v meni vse pomogalo.

Oživimo spomin na dva hrabra boreca Vojkove brigade, ki so ju pri Sedaju na Krnicah zverinsko mučili in nato obglavili. Morala sta v pozoru stati v veži te kmečke hiše. Nacisti, ki so prihajali so ju z bajonetmi zbadali v život, v glavo, v oči in med grohotom vpraševali: »Kje imata svobodo! Kje imata Tita? Smrt fašizem in podobno. Očividno mi je pravil, da sta bila tako izbrpana, da se nista več zavedala. Pograbili so ju in vlekli pod hišo, kjer je bil velik česnjevi parobek. Eden ni mogel več hoditi, zato ga je vojak sunil od zadaj in

staviti z denarjem, ki ga je zaelužil z delom svojih rok. Pustil je delo in odhitel domov, da bo rešil, če se bo dalo, tisto skromno opravilo in nekaj denarja, ki ga je bil pripravil. Podivjani nacisti je planil za njim v hišo. Ko je videl, da je Jože izvelkel denar iz mekega skrivališča, je planil k njemu in mu ga hotel izgrabit. Med njima je nastala borba, v kateri je Jože podlegel. Rezek pok in zgrudil se je v krvi pri malih vratih. Nacist je zadovoljno zohotal, Jožeta pa so še živega zapeli plameni gorote hiše. Našel sem dva dni potem zagleden trup pod ruševinami. Tako hudo me je pretreslo v duši, da sem se resno bal, da se bo v meni vse pomogalo.

borcev Koroševce in Gradnikove brigade! Okupator je računal, da bo s tem dejanjem vplival na vso okolico, pa se je zelo ušel. V ljudeh je še narasel odpor in borbenost se je stopnjevala. Ostali so res pravi boreci besedah Zupančiča: ... v duši čvrsti ... »

Dober teden po veličastni slavnosti v Dolenjskih Toplicah, je bila na Krnicah, na kraju, kjer so obglavili partizana, pomembna spominška slavnost. Krajevna Zveza borcev je postobela, da so na krajla obglavljenja postavili majhen spomenik, v katerem je vzidana marmornata plošča z napisom: »Taki sta bila od nemškega okupatorja na zverinski način mučena in nato dne 11. VI. 1944 obglavljena dva nepoznana boreca Vojkove brigade.«
Slavnost je bila združena s partizanskim taborom, kjer so se delovali borci iz kraja samega in še od

Ko sem se te spominke slavnosti udeležil, je bil lep jesenski, sončni dan. Orumeno listje je nalano seleselo v vetru. Priljubljeni in imel vti, da govornik oba obglavljenca borce. Na Krnicah so prejšnji dan obglavljali postavili majhen spomenik, v katerem je vzidana marmornata plošča z napisom: »Taki sta bila od nemškega okupatorja na zverinski način mučena in nato dne 11. VI. 1944 obglavljena dva nepoznana boreca Vojkove brigade.«
Slavnost je bila združena s partizanskim taborom, kjer so se delovali borci iz kraja samega in še od

Ko sem se te spominke slavnosti udeležil, je bil lep jesenski, sončni dan. Orumeno listje je nalano seleselo v vetru. Priljubljeni in imel vti, da govornik oba obglavljenca borce. Na Krnicah so prejšnji dan obglavljali postavili majhen spomenik, v katerem je vzidana marmornata plošča z napisom: »Taki sta bila od nemškega okupatorja na zverinski način mučena in nato dne 11. VI. 1944 obglavljena dva nepoznana boreca Vojkove brigade.«
Slavnost je bila združena s partizanskim taborom, kjer so se delovali borci iz kraja samega in še od

FRANCE MAGAJNA: GLORIA MUNDI

Zameril sem mu pa to, da je svoj nevoščilni dar negoval še tedne dolgo in da je že prvi dan po dogodku zaupal veselo prerokbo mojemu očetu, ki je bil zmeraj prelatifoveren. Iz sočutja od bednega sinčka si je moj oče najprej obrisal nos in potem je s prčno leskavo priesneto dolgo telovadi po osem pobožju mojega hrbta.

Gospod Rajko je bil levitar in proge, ki mi jih je bil na ekvatorju nadrisal s palico, so vse šle poševno od desnega boka proti oni strani. Moj oče je pa pripadal denigracijski stranki in je prav take proge navil od leve strani. Klobasisti in rožnobarvni lik je zlat močno sličil gosti mreži, po kateri bi se lahko vpenjale najlepše opletavke sveta.

To je bila zame prva javna slava, in je celo pri tujih vzbudila veliko občudovanje do mene. Preokleba se, žal, ni uresničilo, vsaj do zdaj še ne. V zadnji vojni so me fašisti večkrat poželjivo ogledovali in so ozirali na naš latnik, pa se niso nikoli mogli prav odločiti. V teh letih pa tudi meni ni bilo do

tako slave. Fašisti in nacisti so ta šport tako pogostoma uganjali, da je že postal dolgočasna vsakdanost. Ko bi me obesili, bi niti ne bil prvi na dolgi listi; nekje na sredi bi štital in tam bi ne kak se pluribus unum — samo eden izmed mnogih.

Do večje slave se skozi dolgo vrsto let pozeje nisem več povzel. Pot v Ameriko ni bila slavnost, ker nisen bil Kolumb. Tam me tudi niso izvolili za predsednika, čeprav sem večkrat namignil, da bi to bilo pametno deo. Moj povratek domov me je pa potisnil v sredino samih vojnih veterancev, ki so me gledali z vrha dol, da nisem mogel večjih priti do besede.

Gospodarili so pri nas Polentarci, ki so čestitali svojo letovščino. Teh nisem poznal od odhoda, ob prihodu pa oni mene ne. Vzelo je par let preden sem se nekoliko privadil kalabrejštini. Slabi časi za mojo slavo.

In me pokliče nekega dne sam poklični sekretar in mi pravi: (Dalje)

SLOVENSKA BESEDA

Zadnjič smo nadrobili nekaj stavkov, v katerih besede nese ali njegove izvedenke ni bilo mogoče zapustiti, ne da bi smisel stavka pokvarili ali spremenili. Podobnih rečenic lahko najdemo še več v Pleteršnikovi Glosarju ter v Slovenskem pravopisu.

Ne, zdaj pa pogledmo senčno plat časa. Bral sem: V letnem času vozijo naši vodni iz Prad. Ali: Solški odmor traja premalo časa. V redijskih poročilih sem čul: Nadzorstvo za časa premirja na Koreji bo izvajala mešana komisija. V vseh naštetih primerih lahko zvezo samostojno oz. prišlo — čas preprosteje in lepše izrazimo. Namesto v letnem času recimo poleti ali ob suši. Tako še: Solški odmor je prekratek. Tudi tretji stavek brž poenostavimo: Nadzorstvo nad (med) premirjem na Koreji bo izvajala mešana komisija. Ali še krajše: Premirje na Koreji bo nadzirala mešana komisija.

TAKO NE PISI niman časa če bom imel kaj časa v času fašizma v času borbe, vojne v času počitnic. v času moje odsotnosti v času učenja za časa vladanja v zimskem času v poletnem času v prozajalnih časih v godnem času med tem časom pred časom vsako toliko časa od časa do časa v teku časa dalj časa rajna samo en čas on je pridobil na času

PISI IN GOVORI TAKOLE ne utegnem če bom utegnil v fašizmu, pod fašizmom med (borbo) bojem, v vojni o počitnicah med odsotnostjo, ko bom odsoten med učenjem, ko se učimo za vlad v zimskem času v poletnem času v prozajalnih časih v godnem času med tem časom pred časom vsako toliko časa od časa do časa v teku časa dalj časa rajna samo en čas on je pridobil na času

Kakor je mozak sestavljen iz drobnih obrušeni kamencov, tako je tudi govor iz stavkov in besed. Pazimo na malenkosti, na drobnarije — pa bo naš jezik res domač, jasen in lep! S. S.

HONORE DE BALZAC DVOBOJ

ODLOMEK

Honoré de Balzac (1799—1850). Eden največjih in najdohviteljših pisateljev vseh časov. S svojo neverjetno energijo je napisal nad sto romanov, v katerih je z njemu lastno plastičnostjo naslikal ogromno galerijo tipov vsakovrstnih polkovic, temperamentov in značajev. Balzacova dela so bolj študije kot zgodbe. Glavna dela, ki jih imamo nekaj tudi v slovenščini, so: Sagrinova kuža, Eugénija Grandetova, Oče Goriot, Zgubljene iluzije, Striček Paus, Teta Liza, itd. »Dvoboje, ki ga danes objavljamo, je odlomek iz romana »La Rabouilleuse.«

3. december je bil oblačen in hladen. Maks je prišel na livado poleg stare kapucinske cerkve točno ob osmih; spremljala sta ga sekundanta in njegov Poljak. Tu so našli Philippa in njegove z Benjaminom. Potelle in Mignon sta odmorila štiri in dvajset korakov in dva vojaka sta na vsakem koncu te razdalje z lopato potegnili črto. Če nasprotnika nista hotela vsak od strahopetca, nista smela prekrščati te črte; vsaki od oba je moral stati na svojem mestu in se premakniti naprej šele ob sekundantovem znaku »Zračnaka.«

»Bi si slekha plašče, kaj?« je vprašal Philippe Maks z glasnim strelom praprtičarja. Nasprotnika sta na obči obržala s samo hlače; skozi platno srajce se jima je videla rdeča barva kože. Stopila sta vsak na svoje mesto, oborožena s predpisano sabljico; enako težko, kakor tri libre, enako dolgo, približno tri čevlje, zapužila sta konica v zemljo in čakala znaka za borbo. Bila sta tako mirna, da jima mišice, kljub mrazu so bilo dmetale. Grdi, stajne sekundanti in dva vojaka so zili vznemirjena. Prvi sekvantni volji.

»Navarna psak!« Ta vzkičel se je izvil majhni Peteleu. V trenutku, ko je bil dan znak »Zračnaka« je Maks opazil zlohotno Fariovo glavo, ki ga je gledala skozi tisto vrzel, ki so jo naredili Maksovi vijaki na stehi cerkve, da bi skozi ajo opravili golobe v njegovo skladišče pšenice. Njegove oči, iz katerih sta izhajala dva curka ognja, sovsvalja in maščevalnosti, so Maksu osleplele. Polkovnik je šel naravnost proti svojemu nasprotniku, zaklanjajoč se tako, da bi lahko primeren trenutek takoj izkoristil. Njegov sigurnen nastop je tako izdaljal pravovrstnega sabljača, da je obči sabljač pred njim občutek manjvrstnosti, ki je v duši izvalilo tisti razkrošil, ki prebija igralca (tu misli igralca na ruleti op. prov.), da se pred mojim čelom naj prečnim človekom vznemirja in igra slabše kot običajno.

»Ah, prepredena« je pomislil Maks vsaj je prvorazreden sabljač, hotel sem! Misa si je hotel nadeti videz izurjenega sabljača; že s prvimi udarci je hotel spraviti Philippa iz duševnega ravnovešja in mu izbiti sabljo; toda polkovnikova pest je bila čvrsta kot železo in gibka kot jekleno oro. Maks si je pazadeval misliti na kaj drugega, in razmišljal je, nesrečnik! Philippe, ki je za Maksove oči slepile bolj kot sablji, je vse udarce odbil hladnokrvno.

Med ljudmi, silnimi kot sta naša borca, se javlja čuden pojav, nekoliko podoben kot pri strašni ljudski igri, znani pod imenom sborba z nogami. Zmaga zavisi od enega samega giba, od ene same napake v tistem bliskovitem računu, ki se mu moramo podrediti nagonsko. So trenutki, ki se zde gledalcu kratki, ki pa so dolgi nasprotnikom; borba se nadaljuje v opazovanju, v katerem se letelo in duševne sile izkoplajo brez milosti; vse to je prikrito s sabljačimi prevarami, ki dajejo zaradi počasnosti in preudarnosti vti, kot da se oba nasprotnika borita nerada. Ta trenutek, kateremu sledi takoj nato hura in odločna borba, je strašno tistemu, ki se razumejo na sabljaško umetenost. Po slabu običnem udarcu, je polkovnik izbil Maksu sabljo iz rok.

»

KRALJ NA BETAJNOVI

Otvoritvena predstava Gledališča za Slovensko Primorje v novi sezoni

V petek je bila v Domu kulture v Postojni premiera Cankarjeve drame »Kralj na Betajnovi«, s katero je Gledališče za Slov. Primorje začelo novo gledališko sezono 1952-53. To je bil pomemben kulturni dogodek za vso Primorsko, kajti gledališče bo s to dramo obiskalo vse večje kraje. Za samo gledališče pa predstavlja uspeha predstava znak znatne konsolidacije gledališkega ansambla.

Gledališče za Slov. Primorje je v zadnjem času doživelo velike izpremembe. Predvsem je treba omeniti utrditev ansambla z nekaterimi novimi člani, spremembe v upravi in

ureditev nekaterih bistvenih eksistenčnih vprašanj. Tu sta najvažnejši nabavi reflektorov luči in lastnega avtobusa, s katerim bo ansamblu zelo olajšano gostovanje po vsej Primorski. Gledališče se bo tako že v tej sezoni približalo svojemu glavnemu smotru — postati vseprimorska kulturna ustanova. V načrtu je celo, da bodo nekatere premiere predvajali po drugih okrajnih središčih, seveda pa bo potrebno za to najozje sodelovanje okrajnih svetov za kulturo in prosveto in uprave gledališča.

»Kralja na Betajnovi« smo v Postojni pričakovali s posebnim zanimanjem. Mnogi ljudje že poznajo to globoko Cankarjevo delo, znano pa je tudi, da so ga s to dramo »po-

Nove knjige Cankarjeve založbe

THEODOR PLIEVIER: MORSKI PSI (Izdala Cankarjeva založba v Ljubljani 1952. Prevedel Herbert Grün. Opremila ing. arh. J. Accetto. Str. 174). Theodor Plivier je ena najvidnejših osebnosti nemškega slovstva. Dolga leta je živel kot emigrant v Sovjetski zvezi, ob koncu vojne se je vrnil v Vzhodno Nemčijo, leta 1950 pa je pobegnil na Zapad. Napisal je več novel in romanov, med katerimi se zlasti odlikuje repotažni roman Stalingrad. Morski psi so zgleden primer gradnje modernega romana, na katerem ni podudarka na avanturistični romantiki, temveč na socialno-kritičnem upodabljanju življenjske stvarnosti. V romanu izvedemo tudi za zgodovinsko eno najpomembnejših ekspedicij med nastankom britanskega imperija, zgodovino plovbe lorda Ansona okrog rta Horn do Kitajske in nazaj na Angleško.

Od Cankarjeve založbe v Ljubljani smo prejeli naslednje knjige:

IVAN CANKAR: IZBRANA DELA IV (Izdala Cankarjeva založba v Ljubljani 1952. Uredil in opombe napisal Boris Merhar. Oprema šole profesorja Jožeta Plečnika. Naklada 10.000 izvodov. Str. 509). Četrty zvezek Cankarjevih izbranih del obsega črtice in povesti Križ na gori, Polkarp, Gospa Judit ter Potepuh Marko in Kralj Matjaž. Povesti, ki jih je napisal Cankar od spomladi 1904 do spomladi 1905, obravnavajo čisto domačo slovensko problematiko umetniškega, socialno-moralnega, političnega in socialnega področja. V njih se Cankar loteva tudi občedloveske in delno tudi osebne erotične problematike.

tomila« tudi gledališča z večjo tradicijo od postojnskega. Dvorana Doma kulture je bila ta večer zasadena kot redkokdaj. Opazili smo tudi goste iz Ljubljane, ki zlasti v zadnjem času posvečajo mnogo skrbi delu našega gledališča.

Pokazalo se je kot zelo koristno, da se je ansambl prav za to priložnost pojačal z nekaterimi gosti iz Ljubljane. Vlogo Bernota je podajal Stane Potokar (SNG), Francko Alenka Svetelova, Maksa pa Janez Rohaček, obo od Mestnega gledališča. Vsi trije so v teh vlogah že večkrat nastopili in jih dobro obvladajo. Že ob koncu prvega dejanja so gledalci nagradili igralski kolektiv z burnim aplavzom in treba je ugotoviti, da so igralci v naslednjih dejanjih pokazali še večjo vneto.

Glavno vlogo je tolmačil član gledališkega ansambla Drago Nardin. Po njegovem lastnem mnenju mu vloga Jožeta Kantorja ni povsem sležalac, čeprav so prav v tej vlogi prišle do izraza velike možnosti njegovega razvoja. Morda je svojo vlogo tokrat prav zaradi lastne nezadovoljnosti podal nekoliko nervozno, kljub vsemu pa je bil njegov »kralje« prepričljiv in dosleden v vseh svojih nasprotjih. Videli smo verno podano podobo vaškega mogotea, kakršnega je ustvarjala doba porajajočega se

kapitalizma, ki je brezobzirno, poslužujoč se vseh sredstev in celo zločina, šel k zastavljenemu cilju: vladanju in skrajnemu izkoriščanju delovnih ljudi.

Anica Tomšičeva se nam je dobro predstavila s Hano, Kantorjevo ženo; Alenka Svetelova pa je v Franci odlično predstavila vso njeno nemoč pred dogajanjem. Mariji Koroščekovi je od vseh njenih dosedanjih vlog še najbolj odgovarjala vloga Nine, Kantorjeve nečakinje. Prav dobra je bila tudi Jermanova, kot Lužarica, daši je za izpito in od lakote izmučeno mater nekoliko preveč temperamento vrtela svojega otroka po odru.

Prijetno je presenetil novi član gledališča Anton Potušek v vlogi zapitega in umičnega Krnca. Njegovega sina Maksa, v katerem je Cankar posebil svoje gledanje na družbo, je odlično igral Rohaček. Cankar je v Maksa izlil vse svoje ogorčenje pa tudi svojo nemoč; čeprav je pripravljen žrtvovati tudi svoje življenje, ve, da bo v takih razmerah še vedno triumfirala krivica. Vlogo sodnika je zadovoljivo podal Branko Karbič.

Predstava je uspeha in pomeni veliko zmago celotnega gledališkega kolektiva. Na gostovanje po Primorski pojdejo že v lastni zasedbi.

Brko

Naša književnost naj upodablja našo novo stvarnost

Pretekli teden je bil v Ljubljani tretji kongres književnikov Jugoslavije, na katerem so razpravljali o idejni in umetniški orientaciji naše književnosti ter o nekaterih organizacijskih in gmečnih vprašanjih. Nad sto zbranih književnikov iz vseh krajev Jugoslavije je pozdravil v imenu ljudske oblasti tov. Milha Martinko. V svojem nagovoru je poudaril, da je pred našimi književniki težka družbena problematika, ki čaka umetniške upodobitve. Po njegovem prepričanju je zgodovinsko poslanstvo delavskega razreda tudi na kulturnem področju isto, kakor je bilo in je v političnem in razrednem boju. Najbga nas vseh, posebno pa progresivnih književnikov, je, da prapromorejo k uresničenju tega poslanstva.

Ena glavnih točk kongresa je bila Krležev referat »O svobodi umetniškega ustvarjanja«, v katerem je pisatelj prikazal duhovno in politično panoramo dogajanja v svetu ter našem mestu v njem. Od njegovih številnih koncepcij je zlasti važna analiza vzrokov prepočasnega reagiranja naše književnosti na pereče probleme sodobnosti. Naša književnost je, kakor vse književnosti sveta, pogosto posnemala tuje književne modele, dandanes pa tako posnemanje ni mogoče, kajti naše problematike na Zahodu še ni nihče obdelal. Naše inspiracije moremo in moramo iskati ter najti samo v domačih sodobnih razmerah. Potem ko je naglasil, da je treba podvreči temeljni analitični kritiki posamezne pojave konservativnih in dekadentnih odklonov ter zdanovščine v naši književnosti, je Miroslav Kučič izrazil nedvomno željo vsega našega delovnega ljudstva, naj se naši književniki obrnejo k našemu lastnemu življenju, k našim problemom in njihovemu ustreznemu upodabljanju.

Diskutant so se v glavnem omejili na obravnavanje dveh glavnih, nezdružljivih šablon v naši literaturi — zdanovščine in protiranege zgledevanja po vzornikih zahodne dekadence. Svetovno književnost moramo seveda poznati in jo produktivno izkoriščati, ne pa, da bi jo suženjsko posnemali v njenih strupenih. Glede škodljivih književnih

Kaj bomo gledali v Ljudskem gledališču Koper

Sreda, 22. X. ob 20: Gogolj: »Zemniteva«, premiera
Četrtek, 23. X. ob 17: Gogolj: »Zemniteva«, za mladino
Petek, 24. X. ob 20: Proslava Dneva Združenih narodov
Sobota, 25. X. ob 20: Gogolj: »Zemniteva«, za člane ERS v počastitev VI. kongresa KPJ.

pojavo se je sibirski pisatelj Merin izrekel za toleranco in menil, da bi morali mladim pisateljem dopustiti, naj iščejo in svobodno blodijo, ker se bodo končno najbrž le našli, kritik Bogdanovič pa se je zavzel za ostro kritiko škodljivih književnih pojavov.

Ob koncu naj omenimo še nekaj najvažnejših sklepov kongresa.

Kako so se v Hrvojah borili za slovensko šolo

V severni Istri, na meji med hrvatsko vasio Kučibreg in slovensko vasio Topolovec, leži mala vasica Hrvoje. Starejši ljudje se še dobro spominjajo avstroogrške oblasti, ki se je v teh krajih prav malo brigala za kulturno še manj pa za politično vzgojo prebivalstva. Kolikor se spominjajo starejši ljudje, smo imeli prvi pouk v župnišču leta 1890 v hrvatskem jeziku. To je trajalo do leta 1905, ko je začela prodirati v naše vasi »Lega nazionale«. V Kučibregu se avstrijske oblasti dovolile, da so si vaščani sezidali italijansko šolo, čeprav so tu živeli samo Hrvati. Pri nas pa je šla ta stvar malo teže.

Dan za dnem so prihajali v naše vasi in nas prepričevali, naj se vpišemo v »Lega nazionale« in začnemo graditi italijansko šolo. Kljub vsemu pritisku nismo klonili; namesto »Lega nazionale« smo ustanovili ciril-metodovsko društvo. Ta borba je trajala 6 let in končno so bile oblasti prisiljene izdati dovoljenje za zgraditev slovenske šole. Leta 1911 je bilo za nas zgodovinskega pomena, ker so takrat slovenski otroci iz Hrvoj prvič pristopili prag šole, v kateri so slišali domačo besedo.

Vendar tudi v naših vaseh so se našli starši, ki so svoje otroke pošiljali v šolo »Lega nazionale« namesto v slovensko šolo. Tako je n. pr. v vasi Labor 5 slovenskih otrok obiskovalo italijansko šolo. Ko so po osvoboditvi dobili v Laborju slovensko šolo, je eden od tistih, ki so nekoč obiskovali šolo »Lega nazionale«, zahteval, naj preskrbijo italijansko učiteljico, ki bo poučevala njegove otroke v italijanski. To je vsekakor primer premajhne narodne zavesti, čeprav leži del krivde tudi na sami italijanski raznarodovalni politiki. V vasi Kučibreg se danes govorijo starši s svojimi otroci italijansko, čeprav imajo hrvatsko osnovno šolo. V tej vasi govorijo nekakšno mešanico hrvaščine in italijansčine, ki bi jo izven domačega kraja težko kdo razumel. Danes, ko imamo v teh vaseh ljudsko oblast, pač ne bo mogoče postaviti meje med enim in drugim

Kmalu pokliče nas Trst in Gorica...

Skladatelja Frana Venturinja ni več med nami

Sredi preteklega tedna je v Ljubljani nenadoma preminul slovenski skladatelj ter tržaški kulturni in politični delavec Fran Venturini. Njegovo ime ni napisano z zlačimi črkami samo v zgodovini glasbe slovenskega naroda, temveč tudi v zgodovini nenehne boja za narodovino in človeške pravice našega ljudstva na Primorskem, zlasti na Tržaškem. Glasba mu je bila le sredstvo, da si je z njo odpiral pot do našega človeka, da mu je z njo vzbujal trdno zavest in mu dajal moč in pogum v dneh nesreče. Kot prvi primorski Slovenec je bil pozvan pred komisijo za konfinacijo in se ji je izognil v Jugoslavijo. Toda tudi tedaj ni nehal verovati v našo pamet. Svoje rojake je vzpodbujal in jih dvigal s pesmijo »Kmalu pokliče nas Trst in Gorica«.

Fran Venturini je bil lek pravega pristaša Osvobodilne fronte, v kateri je sodeloval od vsega začetka. Za svoje prepričanje in svoje delo je bil preganjan, interniran in zaprt. Po osvoboditvi se je vrnil v Trst in tu delal z vsem svojim elanom za obnavljanje nekdanj razgibanega glasbenega življenja na Primorskem in v Trstu. Ustanovil je, ali pa vsaj pomagal pri ustanavljanju številnih pevskih zborov, pri Sv. Ivanu pa je ustanovil svoj zbor »Slavko Skamperle«, s katerim je prepotoval tudi vso Jugoslavijo in

žel obilo priznanja. Fran Venturini je bil dalje časa predsednik Glasbene Matice v Trstu, podpredsednik odbora za graditev kulturnega doma v Trstu ter član vodstva raznih slovenskih kulturnih organizacij.

Venturinijevo delo na glasbenem področju predstavlja znatno obogatitev slovenske zborovske literature. V vseh njegovih skladbah, ki so med ljudstvom močno priljubljene, je topla osebna nota s poudarkom slovenske melodiike. Venturinijeva pesem ne bo nikoli zamrla med našim ljudstvom. O tem pričajo nešteti in šopki cvetja, ki so jih nasuli na njegovo krsto v Ljubljani in na vsej poti do Trsta, kjer so ga položili v poslednji, tihi dom. Za vredno je ugasnilo srce umetnika in človeka, ki si je s svojo srčnostjo in vedrino pridobil nešteto prijateljev, vedno pa bo živela v srcih primorskega ljudstva vera, ki jo je izpovedal v svoji pesmi »Mi pa verujemo v našo mladost«.

NOVI FILMI

V kratkem bodo končali s snemanjem slovenskega umetniškega filma »Svet na Kajzarju« in upamo, da ga bomo novembra že videli na filmskem platnu.

Posneli so že vse zunanje in notranje scene in končali montažo in ozvočenje filma. Slovenska publika z velikim zanimanjem in zaupanjem pričakuje ta že četrti slovenski umetniški film. Imena nastopajočih, režiserja in tehničnega osebja nam obetajo dober, morda najboljši slovenski film.

Scenarij za film je napisal Ivan Potrč, režijo pa je prevzel France Stiglič, ki ga poznamo kot režiserja prvih dveh slovenskih umetniških filmov »Na svoji zemlji« in »Trste«. Za glasbo je poskrbel skladatelj Ciril Cvetko, ki se je na tem področju že uveljavil pri dokumentarnih in kulturnih filmih. Razen teh sodelujejo še Ivan Marinček kot snematelj, Tone Mlakar kot scenograf in Janez Senk kot režiserjev pomočnik. Med igralskim kadrom so sa-

jezikom in se boriti zato, da naš jezik rešimo nepotrebne navlake.

Po osvoboditvi smo v Hrvojah zopet dobili slovensko šolo, ki so nam jo vzeli fašistični »nositelji« dvatisočletne kulture. Ker je bilo staro šolsko poslopje porušeno med vojno, zaenkrat poučujejo otroke v privatni hiši. Upamo, da nam bo ljudska oblast kmalu omogočila graditev nove šole, saj smo tudi sami pripravljene po svojih močeh pomagati.

M. K.

Še nekaj drobtin iz arheoloških raziskovanj v Slovenski Istri

Zadnjih smo se razgovorjali o arheoloških raziskovanjih pri Sv. Antonu in »mo ugotovili«, da so tam razen Ilrov in pozneje Rimljanov bivali v zgodnjem srednjem veku tudi Slovani. Iz tega lanko mirno sklepano, da niso bile slovenske naselbine samo pri Sv. Antonu temveč tudi drugod. Raziskovanja v Krkavčah so pokazala, da je v vasi Orešje polno fragmentov slovenske keramike. Razen samih najdb spominjajo tudi jezikovne oblike nazivov zemljiških parcel na prve naselbine kakor n. pr. Orešje ali Vrešje, Darinčica, očanek, ver-sela itd.

V Stari vasi pod Krihom je najbrž ohranjena še cela nekropola, ki bo dala vsekakor dovolj dokazov o kulturni višini naših dedov. Tudi Sv. Marko nad Koproj nam je pripravil presenečenje. Ne samo, da so na ilirski pogrebni gomili sledovi rimske arhitekture, temveč so v tej mešani plasti tudi skeleti iz zgodnjega srednjega veka, za katere ni izključno, da so slovenskega izvora. Raziskovanja se še nadaljujejo. Lahko bi našli še več dokazov, vendar so že ti zani po sebi dovolj zgovorne priče o prisotnosti prvih Slovanov v teh krajih.

Ob tej priložnosti bi se rad zahvalil Vojaški upravi, tov. Mirotu Kocjanu, Komandi polka in tov. podpolkovniku Obradoviču, ki so nam pomagali pri raziskovanju večjega dela tega terena. Posebna zahvala gre tudi tov. kapetanu Lovru Preku, ki nam je s svojim strokovnim znanjem znatno pomagal pri našem delu. Mirko Stribar

Prizor iz odličnega ameriškega filma »Tereza«

ma znana imena: Vladimir Skrbinšek, Vika Podgorska, Miro Kopač, Bert Sotler, Vida Juvanova, Pavle Kovič, Lojze Potokar, Mila Kacičeva in France Presetnik. Direktor filma je Dušan Povh.

Film so posneli v relativno kratkem času 3 mesecev in 7 dni, kar predstavlja nov rekord za filme domače proizvodnje in lep uspeh za mlado slovensko filmsko industrijo.

V ateljih »Triglav filma« v Ljubljani snemajo nov slovenski umetniški film »Jara gospoda«. Scenarij je pripravil po znanem romanu Janka Kersnika Bojan Stupica, ki je prevzel tudi režijo in glavno vlogo v filmu. Računajo, da bo premiera filma v začetku prihodnjega leta.

Naročajte in širite
»SLOVENSKI
JADRAN«

USMILJENI VRABEC

Na dvorišču je stal voz, napolnjen s slamo. Dva mlada psička, ustrojena od tekanja in igranja, sta splezala nanj in trdno zadržala.

Kmalu nato pa je prišel kmet, vpregel konja v voz in ga odpeljal daleč iz vasi v sadovnjak. Bila je jesen in kmet je nameraval oviti s slamo mlada drevesca, da ne bi v mrazu pozlela. Mladih psičkov na vozu pa še opazil ni, saj sta se zarila globoko v slamo.

Cez nekaj časa sta se mladi živalici prebudili. Skočili sta iz njihovih toplih posteljic in se začudeno pogledali. Kje neki sta? In kako sta neki prišla sem?

Cisto sama sta bila psička v daljnem, tujem svetu, kajti kmet je s konjem odšel. Skočila sta z voza in nekaj časa radovedno vohljala okrog, nato pa sta seveda pričela tuliti od strahu in osameljenosti. Kaj pa naj bi drugega počela takale neobogljena, majhna kužka? Na česnji pa je sedel vrabec in ju zamišljeno gledal. Naenkrat mu je šinilo v glavo:

»Kaj?« je dejal sam pri sebi. »To sta vendar mala potepuha s kmetije, kjer sem nazadnje stanoval. Večkrat sta se potepala in zato je večkrat šiba zapela v rokah gospodarja!«

Spustil se je s svoje vejice in sedel tik pred njiju.

»No, svojata,« ju je lepo pozdravil, »kako sta pa prišla sem? Kaj pa iščeta tu? In kaj naj pomeni to neolikano tuljenje?«

»Midva, — midva, — ne veva ničesar! Saj niti ne veva, kje sva!« je zajecjal eden izmed kužkov.

Tedaj sta se vrabcu psička zasmilila. Spomnil se je na vse lepe drobtinice, ki jih je ukradel iz njune skledе, ko je še stanoval na kmetiji, in sklenil je storiti dobro delo.

»Kdo ve,« je dejal sam pri sebi, »morda si bom na ta način prislužil prijetno zimsko bivaljšee?« Na glas pa je dejal:

»Torej, poslušajta, potepuha! Ledel bom pred vama in vidva bosta tekla za menoj. Toda pohiteti bo-

sta morala, kajti časa nimam prav preveč!«

Vrabec je bil tako navajen na zmerjanje, da sploh ni mogel drugače govoriti. Neprestano je kričal in zmerjal, čeprav je dobro mislil in želel. In zdaj je pri svojih zadnjih besedah zletel v zrak in kot bi trenil preletel vrtno ograjo.

»Počakaj, počakaj!« sta vpila za njim oba psička. »Midva ne moreva čez!«

»Splezajta čez ali pa ostanita tam, kjer sta!« jima je zabrusil vrabec.

Na srečo sta našla psička v ogra-

kovala jarke in se pretrgala med debli dreves. Končno se je manjši od psičkov tako utrudil, da ni mogel več dalje. Padel je na trebušček in tako obležal.

Ravno v tistem trenutku pa je zletel vrabec skozi neka nizka vrata in izginil. Na vrat na nos sta psička zdinjala za njim. Če jima uide, sta izgubljena! No, na srečo sta ga kmalu zagledala na robu slamnate strehe. Vztrepetaval je s perutičkami in brezbržno čivkal. Psička pa sta padla na tla od utrujenosti in komaj lovila sapo. Toda vrabca nista spustila z oči, boječ se, da jima ne bi pobegnili. Zdaj je vrabec zletel s strehe.

»Vzemi naju s seboj! Počakaj!« sta zadulila v en glas uboga psička,

ji luknjo in se hitro prerinila na drugo stran. In potem je šlo kot blisk čez drn in stran. Ko so prišli do strme poti, se ni vrabec niti ozrl. Zdelo se mu je, da je storil dovolj že s tem, da je sem ter tja sedel na vejico in počakal za trenutek na počasneža na zmlji. Uboga psička sta vsa upehana in utrujena tekla dalje in dalje. Jezička sta jima visela daleč iz gobčka in tačke so ne jima kar zapletale. Saj ni čudno! Tekla sta čez polja in travnike, bredla čez potoke, preska-

in se spet skušala postaviti na tresoče nožice.

»O, kako sta neumna,« jima zakliče zdaj vrabec. »Ali res ne vidita, kje sta?«

In ko sta se psička sa presenečena ozrla, sta zagledala domače dvo-nišče in njuno hišico, pokrito s slamo. V strahu in utrujenosti je nista niti opazila!

Vrabec pa je za njima zaničljivo začivkal, dvakrat pomahal z repkom in že ga ni bilo več!

medci pišejo...

Dragi stric Miha!

Jesen je že pri nas. Mraz nam je že. Ptičke že odhajajo, samo vrabčki bodo ostali. Oni so pri nas celo zimo. No, letos se zime ne bojimo kot prejšnja leta. Imamo električno luč in ko bo tema, jo bomo prižgali. Prejšnje zime smo pa morali vse večere presedeti ob petrolejki, ali pa smo jo morali odkuriti v posteljo. Kolikokrat bi zvečer, ko mi je bilo dolgčas, rad bral. Pa nisem mogel. Letos, ko imamo luč, sem sklenil, da bom bral vsak večer. Tudi v šoli jo imamo. Kako nam je prijetno! Se nekaj Ti moram povedati, dragi stric Miha, da bomo kmalu vse grozdje potrgali. Imamo mnogo sladkega vina. Kaj pa Ti? Če bi ga rad poskusil, kako je dobro, pridi k nam! Pa tudi z jabolkami Ti bomo postregli in tudi radio Ti bomo odprli. Zelo Ti bo prijetno. Kaj je pa pri vas novega? Lepo Te pozdravlja.

Dušan Cunja,
uč. II. razr. osn. šole, Osp.

Dragi stric Miha!

Zelo rad berem »Slovenski Jadrani«, najraje pa Tvoj kotiček, kjer najdem mnogo zanimivega. Ze večkrat sem Ti hotel pisati, toda vedno sem se bal, da bi moje pismo zašlo v koš. Sedaj sem se opogumil in Ti pišem. Hodim v četrti razred osnovne šole v Ilirski Bistrici. Veš, imam zajčke in jih pridno krmim. Rešil sem Lešnike, Carobni kvadrat in Stevilčnico in upam, da sem pravilno rešil. Najlepše Te pozdravlja

Emil Žiberna,
uč. IV. razr. osn. šole
Ilirska Bistrica, Trnovo

Dragi stric Miha!

Oglašam se Ti iz središča Savinjske doline, tam raste grenka roža — hmelj. Danes se Ti prvič oglašam in, če ne boš hud, Ti bom večkrat poročala, kako živimo in kadar bo obiranje hmelja, Te bom povabila, da si boš ogledal to zanimivost. Letos smo ga že oddali v Zalec in romal bo daleč, daleč po svetu in zanj bomo dobili veliko surovin, ki jih

...stric Miha odgovarja

Ljubi Dušan!

Zelo vesel sem bil Tvojega lepega pisma, Dušan! Tuli jaz se s Teboj vred veselim velike pridobitve vaše vasi — električne luči! Vidiš in zdaj boš lahko bral in mansikatero lepo urico boš prebil ob knjigi. Popeljala Te bo v daljne kraje, v pretekle čase, spoznaval boš našo slovensko besedo. In veš, komu se moraš za to zahvaliti. Dušan? Naši domovini, ki tako skrbi za vse svoje državljane! — Prav gotovo Te pridem kdaj obiskat, pa se bomo kaj prav lepega in prijetnega pogovorili! Velja, Dušan? No, priščno pozdravljen pa še kaj se mi oglasi!

Ljubi Emil!

Tako je prav, Emil! Pogume fante ima rad stric Miha! To sem Ti moral najprej povedati, veš ko me je pa tako razveselilo, ko sem prejel Tvoje pismo. No, kot vidiš, ni Tvoje pisma pricimalo v koš. In zato, upam, da se boš še kaj oglašil! Uganke si pravilno rešil, skoraj popolnoma pravilno. Le tako naprej, Milan, in glej, da boš tako pridna tudi v šoli in pri Tvojih zajčkih! Priščno pozdravljen!

Ljuba Nevenka!

Prav rad bi si od blizu ogledal obiranje »grenke rože«, Nevenka! Res, da sem še siv in star, da sem že mnogo doživel na svetu, toda kaj takega še nisem nikoli videl. In zato sem bom drugo leto z velikim veseljem odzval Tvojemu prijaznemu povabilu. Prav vesel, res, prav vesel sem bil Tvojega pisma, Nevenka, in upam, da boš izgo-

pri nas nimamo. Obenem Ti pošiljam rešitev Lešnikov, Carobnega kvadrata in Stevilčnice. Upam, da sem vsaj nekaj pravilno rešila in Te pozdravljam

Nevenka Omladič,
Poljce št. 9, Braslovce

Dragi stric Miha!

Vsak teden, ko sem prebirala naš pionirski kotiček, ki nam ga, naš ljubljenski stric Miha, tako lepo pripraviš, sem sklenila, da bom tudi jaz pisala stricu Mihi. Potem pa le nisem. Pa ne misli, striček Miha, da iz malomarnosti ali ker medtem misem mislila nate, pač pa, ker si nisem upala v strahu, da mi ne boš odpisal. Sedaj pa sem zbrala ves pogum in rekla: »Kar bo, pa bo!« Tako sem se odločila, da Ti bom napisala kaj o naši vasi in to zato, da se boš, stric Miha, kaj navdušil in nas boš obiskal, kar Ti ne veš, kako bi Te rada videla od blizu. Gotovo si že slišal o Stanjelu. Odrasli pravijo, da je to zgodovinska vas, ki je bila nekoč srednjeveško mestce in urdba. Tudi staro pesmico znam o starem mestu Stanjelu. Jaz pa misem, ravno zato toliko ponosna, pač pa ker je Stanjel bil tudi partizanska urdba. Zelo rada poslušam, ko mi teta pripoveduje o partizanskih borbah v Sanjelu. Če boš hotel, bom tudi Tebi, stric Miha, o tem kaj pisala. Sedaj Te prav topla pozdravljam.

Milena Strosar,
uč. VI. razr. osn. šole, Stanjel

Dragi stric Miha!

Tu Ti pošiljam rešitve. Pri 69. Lešniku sem si zlomila zob, da mi še zdaj teče kri. Veš, tako je bil trd! Drugič pošlji mehkejšega, ker ga sicer ne bom mogla streti, ker mi manjka zob. Vesela sem bila, ko sem brala svoje pisma in Tvoj odgovor v Jadrani, in ker sem izvedela, da sem vse uganke pravilno rešila. Prav lepe pozdrave

Tončka Stefančič,
uč. II. razr. gimn.
Trnovo pri Ilirski Bistrici

nila svojo močljubo in da boš še kaj pisala! Z vsejšim bom prebrai vaško Tvoje pisma! Dotlej pa Nevenka, priščno pozdravljena!

Ljuba Milena!

Škoda, sveda sem čital o Stanjelu! Tudi bil sem že tam. Le škoda, da takrat še nisem poznal male Milene, kajti prav gotovo bi jo prišel obiskat. No, pa kdaj drugič. Saj me bo prav gotovo še kdaj zanesla pot k vam! — Zelo vesel sem bil, ljuba Milena, ko sem prejel Tvoje pisma! Tako je prav! Ne samo fantje, tudi punčke morajo biti pogumne, prav tako kot si Ti, Milena! Pravisti, da bi me rada videla, Milena? Vidiš, tudi jaz sem radovedna, kakšna je naša Milena! No, potem pa nama nič drugega ne preostane, kot da se obiščeva: Ti mene, ali pa jaz Tebe. Velja? — O Stanjelu in partizanskih borbah pa mi le kaj napiši! Prispevek bomo objavili v našem kotičku, pa ga bodo brali vsi naši pionirji! Pa tudi tisto staro pesmico mi lahko pošlješ, Milena!

Ljuba Tončka!

O, Ti uboga Tončka brez zobčeka! Ko bi pa to vedel, bi pa prav gotovo izbral prav mehak Lešnik! No, pa poskusi danes, Tončka! Morda bodo današnji mehkejši! Ampak, previdno veš, prav previdno jih načni, da ne boš spet šel kakšen zobek! Zelim Ti obilo srečnih trenutkov, Te priščno pozdravljam in Te vabim, da se mi še kaj oglasi!

Premikalnica

LAKOMEN
SARAJEVO
KURIRJI
SOTRUDNIK
KOPERNIK
LIKALNIK
AJDOVSCINA

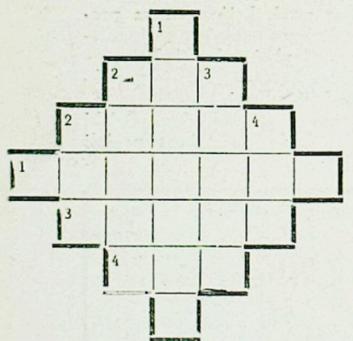
Premikaj gornje besede drugo pod drugo tako, da boš bral v dveh navpičnih vrstah priimka dveh slovenskih politikov!

Slovenski pregovor

POLJUB, LABOD, ROMANTIKA, KDORSIBODI, MARGARETA, HIMALAJA.

Vzemi iz vsake gornje besede po tri zaporedne črke in sestavi z njimi lep slovenski pregovor!

Čarobni lik

Besede pomenijo

Vodoravn in navpično:
1. mesto v Sloveniji, 2. šahovski izraz (3), 2. mesto v STO. (5), 3. ljubljansko predmestje, 4. neumen.

Številke v oklepajih pomenijo število črk dotične besede!

LEŠNIKI

- 75. Svetlinova hči na mizi stoji na stene nas riše, zaspi, vse izbrše.
- 76. V zlati skrini mlin droban, teče, teče noč in dan.
- 77. Vije, vije, Kraševce brije, Trst pometa, morje premeta.
- 78. Polivka, polivka čez ves svet, v polivki velikih žgancev pet.

O. ŽUPANČIČ

Ciciban - Cicifuj

Ciciban teče v zeleni dan; ptičica znanka v goščavi vsak dan lepo ga pozdravi: »Ciciban, Ciciban, Ciciban, Ciciban, dober dan!«

Ciciban, kaj pa je danes, ču! Kaj ti to ptička prepeva? Po vsej dobri odmeva: »Cicifuj, Cicifuj, Cicifuj, Cicifuj, fej in fuj!«

Ciciban misli: »Zakaj Cicifuj?« takrat si roke zagleda, pa se domisli: »Seveda, danes se nisem umil še, fej, fuj, danes sem res Cicifuj!«

Bister ipotoček se vije čez plan, preko kremenov se lije; Ciciban v njem se umije, ptička zapoje spet: »Ciciban, Ciciban, dober dan!«

RESITEV UGANK

iz 40. številke »Slovenskega Jadrana«

LEŠNIKI

71) zvon, 72) smeh, 73) zvezde, 74) rosa.

ČAROBNi KVADRAT

1) soča, 2) omet, 3) čelo, 4) atom.

STEVILČNICA

2	7	6
9	5	1
4	3	8

V zadnji številki se je pri Stevilčnici vrnila neljuba napaka, zato nismo pri žrebanju upoštevali rešitev Stevilčnice, ter smo smatrali za pravilne rešitve tudi tiste, ki so poslali samo čarobni kvadrat in Lešnike.

Mladim ugankarjem

Tako, zdaj pa so na vrsti naši ugankarji! Moram vam povedati, da ste skoraj vsi pravilno rešili uganke! Seveda sem pri določevanju pravih rešitev upošteval samo rešitve Lešnikov in Carobnega kvadrata, ker je v zadnji številki nastala pri Stevilčnici neljuba pomota. Torej, popolnoma pravilno so rešili Lešnike in Carobni kvadrat naslednji pionirji in pionirke: Metka Hrobat iz Sečovelj, Celigoj Sonja iz Ilirske Bistrice, Zadel Anica iz Ilirske Bistrice, in Miro Vudnjak iz Hrastja pri Pivki. Pa tudi pet reševalcev je pravilno rešilo Carobni kvadrat, le za nekatere Lešnike so našli drugačno rešitev. Ker pa bi se rešitev lahko tudi tako glesila, kot so dejali, sem tudi te rešitve vzel za pravilne. Tako je na primer Emil Žiberna iz Ilirske Bistrice 73. Lešnik imenoval kresnice. Prav tako je storila Nevenka Opladič iz Poljce pri Braslovcah. Naša mala znanka Mihaela Blažek je dejala, da je odgovor na 74. Lešnik — snežinke. Tudi to je pravilno in — zelo duhovito. Rojč Viktor iz Dekanov je dejal, da je rešitev 72. Lešnika vino, no, tudi s tem se strinjam! Naša mala Nada Ogrin iz Sv. Antona pa je rešila 73. Lešnik — mačkine oči! Zelo duhovito in očiščno pravilno! — Samo Lešnike je rešila Ivanka Zelodec iz Dolan, Stevilčnico in del Lešnikov je rešila Lea Mizgur iz Ilirske Bistrice, samo Carobni kvadrat in Stevilčnico pa sta mi poslala bratranca Branko in Avretij iz Sabadinov. Ta dva bratrančka pa sta zelo skrivnostna, kajti svojega priimka mi nista hotela zaupati! Z zamudo pa sem prejel še dve rešitvi ugank iz 38. številke »Slovenskega Jadrana«. Poslala sta jih Tončka Stefančič iz Trnovca pri Ilirski Bistrici in Zidar Kristjan iz Topolca pri Ilirski Bistrici.

In veste, koga je določil žreb? Trije srečneži so bili: Miro Vudnjak iz Hrastja pri Pivki, Viktor Rojč iz Dekanov in Nada Ogrin iz Svetega Antona! — No, mali ugankarji, ste si že ogledali današnje uganke? Poskusite srečo! Stric Miha čaka na vašo pisma in vas vse skupaj prav lepo pozdravlja!

CICIBANI IN PIONIRJI. DOPISUJTE V NAŠ KOTIČEK!

KAKŠEN MORA BITI OČE

O materi in materinstvu pišemo in beremo že od davnih dni. Zelja biti mati je za vsako ženo samo naravna in razumljiva. Prav materinstvo je tisto, ki nas vodi čez ozke družinske meje do naroda, do vezi s preteklostjo in prihodnostjo.

Besede očetovstvo pa ne slišimo tako pogosto, čeprav je z besedo materinstvo v ozki zvezi. Mogoče je vzrok v tem, da dekleta zelo zgodaj občuti klic materinstva in željo po otroku, medtem ko je za očetovstvo potrebna duhovna zrelost. Ko se mladi fant razvija, v njem vse vre in zdi se mu, da bi lahko zemljo dvignil iz tečajev, se počuti pri vsem tem navadno, v svoji domišljavosti, kot individualno bitje. Sele ko se malo umiri, začuti da je član družbe, da je samo delček dolge verige, ki izhaja iz preteklosti in se bo nadaljevala v prihodnosti. Ko se fant zavzame da mora biti za svojo moč in sposobnost v veliki meri hvaležen delovanju mnogih členov verige iz preteklosti, se v njem vzbudi želja, da bi to delo nadaljeval in prenesel v bodočnost moč in ideje še bolj plemenite in lepše. In ko se vzbudi ta odgovornost do prihodnosti, se vzbudi tudi želja po očetovstvu.

Ce dekleta fantu resnično ljubi, gotovo kdaj pomisli: »Od tega človeka bi rada imela otroka«, prav tako mora pomisliti mož, ko sklene zakon in si ustvari dom: »Otroka bi rad imela«. Tako ima zakon še eno trdno vez poleg ljubezni in iskrenega tovarštva — skupno željo po otrokih, ki je ena bistvenih človeških lastnosti.

Toda za očetovstvo je potrebno mnogo več, kot samo želja po otroku. Mnogokrat mislijo očetje, da zadostuje dobra volja, da ustvari otroku lepše življenje, kot so ga imeli sami in da otroci dosežejo ideale in cilje, ki jih sami niso mogli. Pri teh »sebičnih željah pa spregledajo otrokov talent, nagnjenje in želje. Čut dolžnosti in odgovornosti mora biti v družini vzajemna, morajo ga imeti otroci do staršev, toda tudi starši do otrok. Ta čut dolžnosti vključuje tudi pojem, da je oče vzgojitelj in tovariš svojemu otroku.

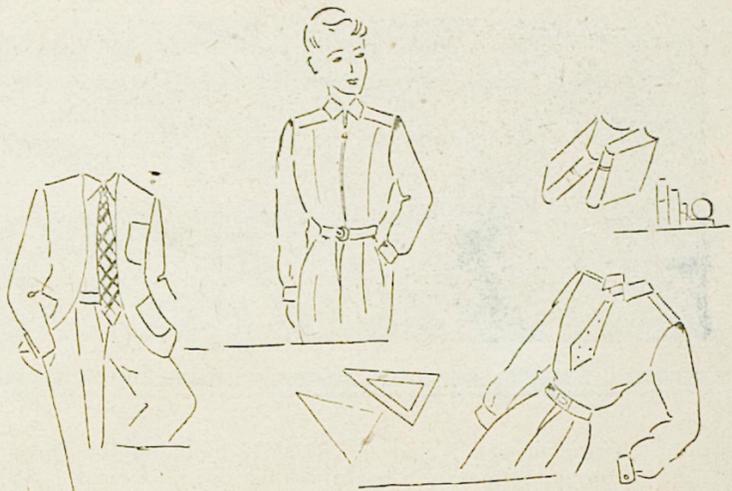
Tej dolžnosti oče ne zadosti, če ima otroka samo rad in materialno skrbi za družino, vso vzgojo pa prepusti materi. Otrok res ne more pogrešati prepotrebne materine ljubezni in nege, toda vzgoja mora biti naloga obeh, očeta in matere.

Ce pa hoče biti nekdo vzgojitelj tistih, ki doraščajo, jim mora biti tudi vzor. In prav to je najtežja in najbolj hvaležna naloga očetovstva. Otrok se ne sme v očetu nikdar razočarati, ali se očeta sramovati. Zato bi moral oče izvrševati svojo življenjsko nalogo in poklic, pa če je še tako neznan, pošteno in pomosno, da bi ga tudi otrokove oči lahko vedno gledale in dobro sodile.

Pri pogovoru o otrokih večkrat slišimo pomisleke, da preveč stanejo in ovirajo svobodo staršev, ki se morajo zavoljo otrok marsičemu odpovedati. Ta ugovor ni upravičen ne samo zato, ker država daje izredno visoko podporo za vsakega otroka, ampak tudi zato ker je prav, da se starši omejijo zavoljo otrok. Življenje nam prinaša velike preizkušnje in morda ga ni človeka, ki bi se mu lahko vse želje izpolnile. Ce imamo samo enega otroka in jih ne maramo več samo zato, ker jih

potem ne bomo mogli več tako razvajati, verjemite, da otroku samo škodimo. Kako bomo iz takega otroka naredili trdnega in preizkušnega človeka, ko se ne bo znal odpovedati niti najmanjši stvari, ker je pač nekoč v domači hiši imel vse, kar je pozelel? Kako mu bomo razložili, da se mora v življenju marsičemu odpovedati in marsikaj premagati, če tega ni bil vajen, niti je to pri svojih starših videl? Do tega ga bo moralo vzgojiti šele življenje, ki pa je vedno trši vzgojitelj od staršev.

Oče, mati in otroci — to so trdnjavice, ki tvorijo veliko trdnjavo — državo. Ce so te trdnjavice zdrave in močne, bo tudi velika trdnjava lahko kljubovala vsem viharjem in preizkušnjam. Ce oče in mati občutita spoštovanje do preteklosti in odgovornost do bodočnosti, potem bodo tudi otroci postali trdni člani v tej dolgi verigi in omogočili spet svojim otrokom življenje, vredno človeka.

Da ne bomo vedno gledali na naši modni skici samo ženskih oblek, smo za spremembo prinesli nekaj modelov za moške oziroma fante, ki so za svojo garderobo bolj občutljivi. Modeli so preprosti in praktični in bodo mogoče pomagali marsikateri mamici iz zadrege.

GOSTOLJUBNOST IN RADIO

Vsaka gospodinja, ki ima radio, je nanj ponosna, rada ga pokaže in in še rajši odpre, zlasti če je nov.

Pred kratkim sem opazila, da moja sestra ne zahaja več tako pogosto k svoji prijateljici in ko sem jo vprašala zakaj, mi je odgovorila:

»Kar naprej ima odprta radio, saj ne morem z njo niti govoriti!«

Ta odgovor mi je dal pobudo, da napišem nekaj besed o gostoljubnosti in o radiu.

Najprej si moramo biti na jasnem, kaj je to gostoljubnost. Občutljiv in takten človek pojmuje gostoljubnost tako, da omogoči svojemu gostu čim bolj prijetno bivanje v svojem domu. Lastni interesi stopijo takrat v ozadje, želje gosta pa v ospredje. Če torej pride gost in se rajši pogovarja, kakor da bi poslušal glasbo ali kako predavanje po radiu, bomo radio zaprli. Če pa bi gospodinja ob določenih dnevih rada poslušala po radiu kak koncert, slušno igro ali predavanje, naj te dni gostov ne vabi.

Vsi pa nimajo radia in mogoče bi bili prav zadovoljni, če bi jih povabili, da ga poslušajo. Ob taki priložnosti pa moramo gosta vprašati,

kaj bi najrajši slišal in upoštevati njegove želje. Tak radijski družabni večer lahko postane zelo neprijeten, če gospodinja skače s postaje na postajo, nikoli ne pačaka, da pevec konča arijo, ampak išče kaj boljšega.

Pravijo, da mora vsaka gospodinja, ki je pred kratkim dobila radio, najprej preboleti otroške radijske bolezni. Prva bolezen je v tem, da ne zna pravilno najti postaje, tako da poslušala z zaželenim programom še pol programa kake sosednje postaje, kar seveda užitek zelo kvari. Druga bolezen se kaže v tem, da radio premočno igra. Zapomniti si moramo, da glasen zvok še ni znamenje, da je aparat dober. In še tretja bolezen je zelo pogosta: gumb na aparatu se vrti in vrti, še slišali nismo dobro, kaj imajo na tej postaji, pa smo že drugje. Tako lahko minejo ure, pa nismo slišali niti ene cele pesmi, niti enega popolnega stavka.

Nekaj vtisov s fizikturnih tekmovanj v Sežani

Ko smo se v nedeljo zjutraj zbirali koprski fizikturniki pred »Log-gio« in ugibali, kakšno bo vreme, nam je iz zadrege pomagala jutranja zarja. »No, mislim sem, da se je večeraj vso izlilo,« je dejal »Oblo-mov«, naš najbolj flegmatičen igralec odbojke, »pa nam tam nad Čr-nim kalom zopet obetajo nekaj podobnega.« Njegova prognoza se je žal v Sežani uresničila, tu v Kopru pa nam ni pregnala dobre volje. V trenutku smo zasedli avtobus, ki je med pesmijo in raznimi dobrimi in slabimi dovtipi drvel proti Krasu.

Sežana se je za fizikturni dan skrbno pripravila. Vse je bilo v znamenju fizikture. Športniki in ne-športniki so imeli na prsih pripete fizikturne značke, motoristi so drveli kot za stavo, najbolj navdušeni žogarji pa so že pred začetkom tekem kar sredi ceste preizkušali svoje sposobnosti. Malo po deseti uri se je zvrstilo nad 200 fizikturnikov v sprevid, ki je obšel sežanske ulice in se ustavil na nogometnem igrišču. Tajnik okrajnega ljudskega odbora Janko Valentincič je prisrčno pozdravil športnike iz Sežane, Dutovelj, Pivke, Postojne, Divače, Il. Bistrice in iz Kopra in jim želel čim lepših uspehov. Nato so se grupe razile po najrazličnejših predelih mesta.

Tako pestrega tekmovanja Sežana še ni videla. Gledalcem se je bilo res težko odločiti, komu bi posvetili večjo pozornost: nogometašem, odbojkarjem, igralcem namiznega tenisa, motoristom, balnearjem, šahistom ali pionirjem, ki so tekmovali s sekiricami. Organizatorji so imeli polne roke dela in vse je slo še nekako v redu, dokler ni začel malo pred poldnevom padati dež, pomešan s sopro. Šahisti in igralci namiznega tenisa, (ki so igrali v zaprtih dvorana), so ta pojav zelo hladnokrvno sprejeli, nogometaši, odbojkarji in drugi pa seveda s kislimi obrazi. K sreči je nebo kmalu spremenilo svojo taktiko in za popoldne prihranilo podobne neviščnosti.

MESTNO TRGOVSKO PODJETJE BIDA KOPER

želi vsem svojim odjemalcem, poslovnim prijateljem in uslužben-cem, da bi z novimi delovnimi zmagali proslavili zgodovinski VI. kongres KP Jugoslavije

Okrajni ljudski odbor KOPER

želi vsemu prebivalstvu okraja v plemenitih naporih v tekmovanju na čast VI. kongresu Komunistične partije Jugoslavije čim več delovnih uspehov

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

A. P. — IZOLA. Vaš štiriletni sin moči posteljo. Tržaški zdrav-niki, ki so ga pregledali, niso po-vedali pravega razloga za to nje-govo napako. Sprašujete, ali gre z-golj za razvado, ki bo minila sama, ali za bolezen, ki jo je tre-ba zdraviti.

Vzroki močenja postelje so zelo različni. Nekako do sredine dru-gega leta starosti je bolezenski znak, ki lahko temelji: 1) na pri-rojenih hribah, kakor so na primer prirojene napake v hrbtenici ali v živčevju ali splošna zaostalost v razvoju; 2) na pridobljenih bo-leznih, kakor so na primer bolezn-i ledvic ali mehurja; 3) na po-manjkljivi in napačni vzgoji, bo-diš prestrogi, bodisi preblagi; 4) kar je pač najbolj pogosto: na boleštni živčni razdražljivosti ter nervozii.

Kot so različni vzroki, tako mo-ra biti tudi različno zdravljenje, če hoče biti uspešno. Močenje postelje kot znak otro-ske nerazvite je med malimi otroci sorazmerno pogosto. K sreči osta-ne razvajan in živčev le redkokate-ri otrok do svojih zrelih let. Takrat pač ne gre skoraj nikoli za razvado, temveč za bolezen. Po opisu sodeč gre pri vašem otroku za razvado. Toda tudi raz-vade je treba zdraviti.

Ce je vaš otrok debelušast, ravno-dušnež, poskrbite, da se bo gibal in igral čim več na prostem. Naj ne pije čez mero, predvsem pa naj ne dobiva tekočine po četrti uri popoldne.

Ce je vaš otrok razdražljiv ne-mirnež, potem skrbite predvsem za dosleden in trden dnevni red, predvsem glede prehrane in gle-de počitka.

V prvem kot v drugem primeru, pri flegmatičnih in nevraščeničnih tipih močilec se ne obnese ne palica in ne zasmehovanje. Otroku je treba pomagati do samozav-esti. Nagradite ga, kadar je vstal suh in govorite čim manj takrat, kadar ga je po svoji navadi polomil.

Važen je nemoten spanec. Otrok naj ne bo preveč pokrit — pa tu-di ne premalo, da ga ne bo zeblo. V popoldanskih urah naj ne do-življa preveč in zaspri naj zgodaj, lepo in mirno, da ne bo nemirno sanjal.

Belladonna je rastlina, ki ima svoje ime po lepih Benečankah. Beneške lepe žene so hotele po-stati nekdanje lepše in so si zato kapale v oči strupen sok te rastli-ne, da jim je širil zenice. Prepara-ti belladonne pomagajo marsi-kdaj uspešno pri zdravljenju otro-skega močenja postelje. Zdravilo mora predpisati in kontrolirati zdravnik.

Temeljita sprememba okolja, pa tudi sprejem v otroško bolnico ozdravi otroka marsikdaj nenada-ma, čez noč. V takem primeru je kljuboval otrok verjetno nevede in nehoti vzgojnimi napakam star-šev z močenjem postelje. Starši sa-mi svojih napak navadno ne vi-dijo. Zato naj poiščejo z otrokom vred zdravnika, ki upošteva tudi vzgojo.

Zanimiv prizor z nogometnega turnirja na olimpiadi. Drugi gol za Jugo-slavijo proti Danski.

Krvavi jezdeci

FRANCE BEVK

»V imenu patrijarha,« je dejal Rajmund della Torre in pokazal Pavlu Bojanu popisano in opečateno listino; ta jo je preletel z očmi.

»V imenu grofa Henrika,« je odgovoril Pavel Bojan in se spomnil na grozo požara, v čigar svitu je bil vdrl med tiste zidove, in je na svileni blazini izročil ključ Dvora.

Moža sta si segla v roke, fanfare so zapele, konjeniki so odšli. Ljudem je bilo do joka.

Bali so se novih obrazov. Trepotali so pred pisarjem in pred gastaldom, pred biriči in vojaki, pred knjigami, v katerih so natanko popisane vse dajatve, in pred vohuni, ki vse izvohajo, kdo je kaj dejal proti njim. Vlada goriškega grofa je marsikaj prizanesla, posebno kar se je tikalo izročanje robov, vrnitev patrijarhove vlade pa je pomenilo obnovitev vseh grenkih spominov in izžemanja.

Benečani so vihteli bič, ki je spreminjal kri v zlatnike. Beneška vojska je potrebovala novih vojakov; galeje so tožile, da nimajo dovolj veslačev, afriškim haremom je manjkalo lepih deklet...

Glas zvona je predramil tudi Štefana. Kaj se je zgodilo? Tenek glas zvona mu je bridko udarjal na ušesa: »Tin-ton, tin-ton! Patrijarh je v Tolminu, Pavel Bojan je s svojimi odjezdil skozi Volče, se pogreznil v dolino Bele vode in ga ne bo več nazaj.«

»Ni mogoče!« se je Štefan upiral v svojih mislih.

»Mogoče je, resnica je,« je pel zvon in so govorili ljudje. »Še bi prišel Bojan, če bi bil odšel s silo; a se ne bo vrnil, ker je odšel po zapovedi. Pavel Bojan, mož železne pesti in svetle pravice. Tin-ton, Štefan, tin-ton, bil si upornik, proti njim si se bojeval, za Toniša, novega roba, si prikrajšal, beneškega ubežnika, brata Ljuboto, skrivaš pod streho, hčerka Živka, ki bi jo moral izročiti v roboto, ti je že dorasla...«

Glasovi, besede in misli, ki so Štefana prebadale kot z mečem in ga rezale kot s sekačo. Pomislil je na gastalda Feliksa. V duhu ga je videl pred seboj...

Pred Rajmundom della Torre kleči, se trka na prsi, hinavec, in pravi: »Poznam vse doline, vse hiše, vse ljudi. Vse dajatve vem na pamet. Poznam jezik, šege, vraže teh ljudi in znam tudi tako stisniti fiziološki strok, da izlete vsa zrna. Služil sem po vrsti — in našteva — in sem izvrstno služil. Le pri goriških nisem služil; pri nejevernikih, ki so pljuvali na patrijarha.«

Rajmund pomigne Feliksu, naj se dvigne, in ga vpraša: »Ali nisi služil Frideriku Villalti?«

»Služil sem njegovi milostni gospè,« odgovori Feliks.

»Ali nisi ropal po dolini in nadlegoval trgovcev?«

»Samo enemu je mogoče služiti, ne dvema,« odgovarja Feliks dvumno.

Rajmund pa reče: »Tedad služi patrijarhu in meni s telesom in dušo. Razglasi, da je v deželici nova vlada in da zaostankov ne bodo pobirali od tistih, ki dokažejo, da so jih odračunali grofu Henriku. Kdor se bo upiral, ga čaka kazen...«

Ta prizor si je Štefan zamislil tako živo, da ga je zbudilo do srca. Planil je k sosedu, odvezal konja in rekel: »Kmalu se vrnem.« Zavihtel se je nanj, se zgrabil za grivo in odjahal v divjem diru.

V Tolminu je srečal gastaldo Feliksa, ki je ošabno jezdil med ljudmi, ki so se mu umikali ali ga s strahom pozdravljali. Preden ga je ta zagledal, je Štefan obrnil konja in zopet izginil.

»Tako je, kot sem si mislil,« je dejal, ko se je vrnil domov in spenjeno žival privezal k plotu. »Slabo bo za naju,« je položil dlan na Ljubotovo ramo. »Gastaldo, ki me ima rad kot lastno smrt, je v Tolminu.«

Brat je omahoval, ni vedel, kaj naj stori. Ni hotel biti v nadlego ali nesrečo svojemu bratu.

»Če misliš,« je dejal, »da je boljše tako, izginem in ne boš me več videl...«

»Nikamor ne hodi!« je kričal Štefan. »Tu ostani! Če bo zate slabo, naj bo tudi zame!«

Ljubota je ostal.

Gastaldo Feliks pa je razposlal biriče z razglasom, v katerem je pozival ljudi na dolžnosti do novega gospodarja, in zahteval, naj mu v znak pokorščine in služnosti prinesejo katerikoli dar, a naj se žurijo, zakaj njemu se mudi.

»Dobiš,« je mrmral Štefan. »Hranim bodalo, ki še tako trdoživnega človeka naredi mrtvega. Hranim pet srebrnikov, ki ti jih živemu dam požreti.«

4.

Kakor da Tolminska že predolgo ni pila krvi, so jo znova obiskale razne nadloge. Preveč hiš in bajt, se je zdelo, je stalo nepožganih; ženske že vse predolge niso vpile od groze in otroci jokali. Moški že dolgo niso bežali v zadlaške grape, na Kolovrat in na pobočje Krna s svojimi družinami, ponoči, v dežju, in se trgali skozi trnje in srobot. Dekleta že kaj časa niso doživljala strahu za svoje devišstvo, niso bila posiljena in puščena na cesti ali pa vržena v vodo. Tudi shrambe, kolikor se niso izpraznile za zaloge tolminskega Dvora, so bile dokaj polne in nevarno je bilo, da bi se Tolminci ne prevzeli zaradi blagostanja, se popačili in in postali objestni.

Naravno je bilo, da so Benečani napadli Tolminsko, ko je bil goriški grof gospodar v deželi, zakaj Benečani so bili patrijarhovi prijatelji. Patrijarhovi so si meli roke in si mislili: »Glejte, Tolminci, tako je, ko nas ni v Tolminu. Če bi bili mi med vami, bi vam niti lasu nihče ne skrivil.« In naravno je bilo tudi, da so tedaj, ko so bili v Tolminu patrijarhovi, napadli deželico Porošci, ki so bili prijatelji goriškega grofa, in so dejali: »Vidite, Tolminci, patrijarhu se zahvalite, ki vas dovolj ne varuje; kdor je močnejši in spretnejši, ima pravico ropati.«

In so ropali, morili in požigali.

Pri Kobaridu so se ljudje oboroženim razbojnikom postavili po robu in tri izmed njih umorili; zato pa so bili posekani do zadnjega moža in pometani v globoko strugo Bele vode.

Na čedadsko stran so bili postavili močno stražo, da bi jim kdo ne padel v hrbet, glavčina pa se je razlila proti Tolminu. Vse je bežalo pred njimi, le nekateri bolnik je ostal v hišah, ki je od groze umrl, če ga niso ubili.

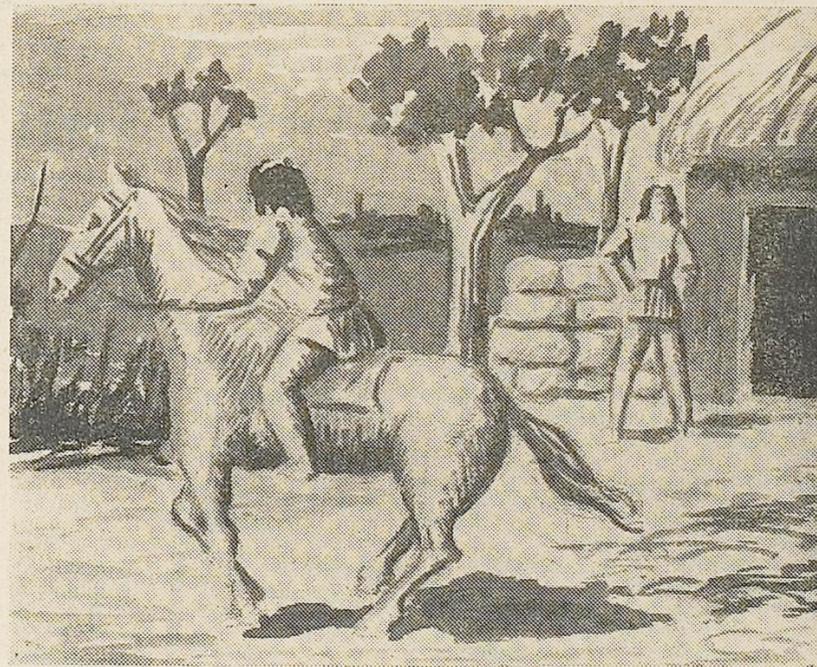
Rajmund pa se je bil umaknil v Dvor; ni imel poguma ne odločnosti, da bi tujim četam udaril naproti in jih razgnal. Korošci pa so se izognili Tolmina, bali so se Dvora in njegove posadke, izropali pa so vse okoliške vasi. Zažgali so vasi Poljubinj in Modrejce.

Štefan je ždel z Ljuboto v gostem grmovju v hribu in gledal, kako gori njegova hiša. Vsakokrat, ko je hotel planiti na noge, da bi jo tekel gasit, ga je zadržal Ljubota: »Ne hodi!« In ni šel. Stiskal pa je pesti in jih vihtel proti Kozlovmu robu.

Korošci so prišli do Mosta, naprej se niso upali. Isti večer in čez noč so izginili proti Kobaridu in od ondot nazaj na Koroško.

5.

Sredi meseca kozoprška, ko je že začelo zmrzovati in je bil na vrhovih gora že sneg, sta Ljubota in Štefan zajahala vsak svojega konja, da ju ženeta na sejem v Čedad. Bila sta dobra kupeca in prodajalca, zato so jima sosedje radi prepuščali kupčije in jima odštevali delež od dobička.

Komaj sta zapustila vas in zavila proti Čiginju, so jima prišli trije jezdeci naproti. Tistega, ki je jezdil v sredini, je Štefan spoznal za Feliksa, druga dva pa sta bila po vsej priliki biriča, ki sta ga spremljala. Pogledal je Ljuboto in dejal: »Gastaldo!« Ljubota se je zresnil in za nekaj korakov zaostal s svojim konjem. Hotela sta se molče izmuzniti mimo jezdecev in iti dalje.

Jezdeci pa so bili prešerni in so jima jezde vstric zastavili ozko pot.

»S poti!« je vpil eden izmed biričev.

»Kam s poti?« je vprašal Štefan. »Ali naj mar s konjem letim po zraku?«

Tedad sta se z gastaldom spoznala.

Feliks se je široko zasmel, pridržal konja in dejal: »Zopet sva se našla.«

»Zopet,« je rekel Štefan. »Tega srečanja nisem niti vesel niti žalosten. Pusti me, da grem dalje!«

»Pojdi,« se je gastaldo smejal, ker bi niti pešec ne mogel mimo, nikar jezdec. »Prosta ti je pot.«

Odkar ste prišli, so na Tolminskem odprte vse poti,« je vrgel Štefan.

»Kako to misliš?«

»Tako, kot se je zgodilo. Ne le za enega ali dva jezdeca, temveč za celo vojsko razbojnikov.«